

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Економічний факультет

Кафедра міжнародної економіки та маркетингу

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**Міжнародне економічне співробітництво України та Швеції у соціальній
сфері**

Студентки II курсу заочної форми
навчання спеціальності 051 «Економіка»
освітньо-професійної програми

«Міжнародна економіка»

Яльницької Софії Віталіївни

Науковий керівник:

к.е.н., ас. Богдан Бутко

Засвідчую, що в цій дипломній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних посилань

Студенка

Роботу допущено до захисту перед Екзаменаційною комісією рішенням
кафедри міжнародної економіки від 24 квітня 2025 р., протокол № 11

Завідувач кафедри _____ д-р екон. наук, проф. Вірченко Володимир

Віталійович
Яльницька
Софія
Віталіївна
Ідентифікаційний
код
3730610462
Електронний підпис
Підписано у Вчасно

Київ 2025 р

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота магістра містить сторінок, таблиць, рисунки, список літератури з найменувань, додатків.

МІЖНАРОДНЕ ЕКОНОМІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА ШВЕЦІЇ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ.

Об'єктом дослідження є двостороннє міжнародне економічне співробітництво в соціальній сфері.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти міжнародного економічного співробітництва України та Швеції у соціальній сфері

Мета роботи полягає у дослідженні можливостей використання досвіду Швеції для розвитку соціальної сфери в Україні, а також у розробці практичних рекомендацій для державних і приватних структур щодо покращення соціальної політики через міжнародне економічне співробітництво.

В результаті проведеного дослідження було узагальнено основні теоретичні засади міжнародного економічного співробітництва у соціальній сфері, а також досліджено соціальну політику Швеції, яка може бути корисною для України. Проаналізовано переваги та виклики співпраці між Україною та Швецією в соціальних проектах, таких як охорона здоров'я, освіта, пенсійне забезпечення та соціальна інтеграція. Оцінено стан соціальної сфери в Україні та можливості її розвитку через імплементацію шведських практик.

Здійснено порівняльний аналіз соціальних систем України та Швеції з метою виявлення можливостей адаптації шведського досвіду до українських реалій. Розроблено практичні підходи для розвитку міжнародного співробітництва, що дозволить покращити рівень життя в Україні та забезпечити соціальну інтеграцію громадян.

Запропоновано рекомендації для української державної політики та бізнесу щодо покращення соціальних умов через активізацію міжнародного

співробітництва з Швецією. Очікується, що застосування шведських соціальних практик принесе значні соціальні та економічні вигоди для України.

Результати дослідження можуть бути корисними для студентів економічних факультетів, аспірантів, викладачів, а також для державних органів та українського бізнесу, зацікавлених у покращенні соціальних умов в Україні через міжнародне співробітництво.

Рік виконання роботи: 2024-2025 р.

Рік захисту роботи: 2025 р.

ABSTRACT

The master's thesis contains pages, tables, figures, a list of references with items, and appendices.

INTERNATIONAL ECONOMIC COOPERATION BETWEEN UKRAINE AND SWEDEN IN THE SOCIAL SPHERE.

The object of the research is bilateral international economic cooperation.

The subject of the research is the theoretical and practical aspects of international economic cooperation between Ukraine and Sweden in the social sphere.

The aim of the study is to investigate the possibility of using Sweden's experience to develop Ukraine's social sphere and to provide practical recommendations for governmental and business structures on improving social policy through international cooperation.

As a result of the research, the main theoretical principles of international economic cooperation in the social sphere have been generalized, and Sweden's social policy, which could be useful for Ukraine, has been examined. The advantages and challenges of cooperation between Ukraine and Sweden in social projects, such as healthcare, education, pension provision, and social integration, were analyzed. The current state of Ukraine's social sphere and its potential for development through the implementation of Swedish practices were assessed.

A comparative analysis of the social systems of Ukraine and Sweden was conducted to identify the opportunities for adapting Sweden's experience to the Ukrainian context. Practical approaches to developing international cooperation were outlined, aiming to improve the quality of life in Ukraine and ensure social integration of citizens.

Recommendations were provided for Ukrainian government policy and business regarding the improvement of social conditions through active international cooperation with Sweden. It is expected that the application of Swedish social practices will bring significant social and economic benefits to Ukraine.

The results of the study may be useful for students of economic faculties, graduate students, lecturers, as well as for government agencies and Ukrainian businesses interested in improving social conditions in Ukraine through international cooperation.

Year of completion: 2024-2025

Year of defense: 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ШВЕЦІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ	11
1.1. Визначення сутності міжнародного економічного співробітництва в соціальній сфері.....	11
1.2. Оцінка ключових моделей та підходів соціальної політики Швеції.....	19
1.3. Вивчення ролі співпраці між Україною та Швецією у розвитку соціальної сфери.....	25
Висновки до розділу 1	33
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ШВЕЦІЇ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ	36
2.1. Характеристика ключових особливостей соціальної моделі Швеції.....	36
2.2. Порівняльний аналіз соціальних систем України та Швеції	45
2.3. Оцінка переваг та викликів для розвитку двостороннього співробітництва в соціальній сфері.....	55
Висновки до розділу 2	60
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ШВЕЦІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ	63
3.1 Розробка моделі міжнародного економічного співробітництва у соціальній сфері між Україною та Швецією	63
3.2 Оцінка економічних та соціальних вигод від співпраці України та Швеції у соціальній сфері.....	68
3.3 Надання рекомендацій для української державної політики та бізнесу щодо покращення соціальної сфери через міжнародне економічне співробітництво ..	74
Висновки до розділу 3	91
ВИСНОВКИ	92
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	97
ДОДАТКИ	110

ВСТУП

Співпраця між країнами у сфері економіки має значний вплив на розвиток соціальних систем. Україна прагне вдосконалити свою соціальну політику, але на цьому шляху виникає чимало труднощів. Йдеться передусім про доступність і якість базових послуг — медицини, освіти, соцзахисту. У Швеції ці напрямки давно вважаються сильними сторонами державної політики. Там функціонує добре налагоджена система підтримки громадян, яка охоплює все — від медичних послуг до пенсій. Для України шведський досвід може стати корисним прикладом: як можна вибудувати соціальну сферу так, щоб вона ефективно працювала на потреби людей.

Протягом останніх кількох років в Україні почали з'являтися зміни у сфері соціальної політики. Зрушення є насамперед у медицині, пенсійній системі та забезпеченні соціального захисту. Але, попри деякий прогрес, проблеми залишаються серйозними. Значна частина населення все ж і зараз не має повного доступу до необхідних послуг. Особливо це стосується людей, які перебувають у складних життєвих обставинах. Проте, варто зауважити, що не всі реформи узгоджуються з міжнародною практикою. А це в свою чергу може вплинути на зниження їх ефективності. Тому взаємодія з країнами, у яких вже є стабільні соціальні моделі має особливе значення. Досвід Швеції може бути важливим не лише як приклад, а і як основа для того, щоб адаптувати підходи, які вже показували результат на практиці.

Міжнародну взаємодію у сфері соціальної політики активно досліджують в наукових колах. Особливо цінними є дослідження про співпрацю між державами з різним рівнем економічного розвитку та відмінними соціальними системами. Незважаючи на наявний обсяг досліджень, все ще бракує конкретних напрацювань, зосереджених на тому, як успішні соціальні моделі Швеції можуть бути адаптовані та впроваджені в перехідній економіці, як в Україні. Це підкреслює актуальність

вивчення потенціалу для посилення співпраці між Україною та Швецією в соціальному секторі.

Питанню міжнародного співробітництва присвячені праці таких авторів, як: Барабаш І.Г., Гербут Н., Голик І., Михненко В., Райєвська Я., Тарасенко М., Чуєнко В. Питанню соціального захисту присвячені праці Барабаша І.Г., Філіпчука В.Р., Імарі А., Обаїда М., Дхулфікара Алі Аль-Обейді Д., Куцепалової К.Ю., Попель С.А., Саєнка О.Р. Питання взаємодії України зі Швецією досліджували Голик І., Тарасенко М., Бардотто К., Гербут Н., Кархіна К., Попова А., Шелест О. С.

Метою дослідження є узагальнення теоретичних підходів щодо аналізу міжнародного економічного співробітництва між країнами в соціальній сфері та розробка практичних рекомендацій щодо посилення міжнародного економічного співробітництва України та Швеції для підвищення ефективності соціально-економічного розвитку України.

Для досягнення поставленої мети поставлені такі **завдання**:

- визначити сутність міжнародного економічного співробітництва в соціальній сфері;
- оцінити ключові моделі та підходи соціальної політики Швеції;
- вивчити роль співпраці між Україною та Швецією у розвитку соціальної сфери;
- надати характеристику ключових особливостей соціальної моделі Швеції;
- провести порівняльний аналіз соціальних систем України та Швеції;
- оцінити переваги та виклики для розвитку двостороннього співробітництва в соціальній сфері;
- розробити моделі міжнародного економічного співробітництва у соціальній сфері між Україною та Швецією;
- оцінити економічні та соціальні вигоди від співпраці України та Швеції у соціальній сфері;

– надати рекомендації для української державної політики та бізнесу щодо покращення соціальної сфери через міжнародне економічне співробітництво.

Об’єкт дослідження: теоретичні засади міжнародного співробітництва України та Швеції в соціальній сфері.

Предмет дослідження: моделювання процесу міжнародного економічного співробітництва України та Швеції в соціальній сфері.

Це дослідження базується на загальних наукових методах, таких як порівняння, аналіз, синтез і логічні методи, а також на прикладах міжнародного співробітництва.

У першому розділі були використані методи аналізу та синтезу при дослідженні теоретичних засад міжнародного співробітництва у соціальній сфері. У другому розділі при дослідженні стану міжнародного співробітництва у соціальній сфері України та Швеції був використаний метод порівняння для аналізу соціальних систем України та Швеції та оцінки переваг, викликів для розвитку двостороннього співробітництва. Третій розділ роботи при оцінці перспектив розвитку співробітництва України та Швеції базується на методах моделювання.

Інформаційною базою дослідження є наукові праці українських та зарубіжних вчених, урядові звіти, а також статистичні та аналітичні дані про реформування соціальної політики в Україні та Швеції. Використано дані Eurostat щодо соціального захисту, еміграції та зайнятості, World Happiness Report про рівень добробуту, аналітику Nordic Council of Ministers щодо ефективності скандинавських соціальних моделей. До урядових джерел належать офіційні звіти Шведського уряду та Кабінету Міністрів України про реформи у сфері соціального забезпечення, пенсійної системи, освіти та охорони здоров’я.

Практичне значення дослідження полягає у наданні рекомендацій щодо покращення міжнародної співпраці між Україною та Швецією у соціальній сфері, спрямованих на розвиток соціального забезпечення в Україні.

Науковою новизною дослідження є системне обґрунтування теоретичних і методичних засад міжнародного економічного співробітництва України та Швеції у соціальній сфері. У роботі проведено комплексний аналіз соціальної політики обох країн, виявлено ключові тенденції її реформування та визначено основні напрями інтеграції досвіду Швеції в українську соціальну систему. Запропоновано підхід до оцінки ефективності міжнародного партнерства у сфері соціального забезпечення, заснований на співставленні моделей соціального захисту та їх адаптації до сучасних викликів. Розроблено практичні рекомендації щодо оптимізації співпраці між Україною та Швецією з метою підвищення соціальної стабільності та рівня добробуту населення.

Структура кваліфікаційної роботи магістра. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Повний обсяг дипломної роботи складає 109 сторінок машинописного тексту та ілюстративного матеріалу, який представлено у формі 6 рисунків, 34 таблиць та 98 літературних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ШВЕДЦІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

1.1. Визначення сутності міжнародного економічного співробітництва в соціальній сфері.

На сьогоднішній день міжнародне економічне співробітництво у соціальній сфері є важливою частиною світового розвитку. За допомогою нього покращується рівень якості життя населення, надається підтримка тим, хто опинився у складних життєвих обставинах, а також сприяє встановленню соціальної справедливості. Суть цього співробітництва полягає у спільній роботі держав, міжнародних організацій, бізнесу та громадських об'єднань для створення дієвої і доступної соціальної політики на глобальному рівні. Таке співробітництво має велике значення в умовах глобалізації, соціальних трансформацій, міграційних процесів, демографічних змін та викликів (що пов'язані із новими формами зайнятості).

До соціального середовища входять різноманітні теми, наприклад, боротьба з бідністю, система освіти, охорона здоров'я та рівність прав. Якщо країни починають разом працювати над цими питаннями, то можна досягти не тільки змін усередині кожної окремої держави, а й покращити ситуацію у світі в цілому. Стає менше нерівності, зростає стабільність, легше досягати спільних цілей. Велику частину цієї роботи роблять міжнародні організації. ООН, ЮНІСЕФ, Світовий банк формують стратегічні пріоритети, надають експертну підтримку, фінансування та сприяють впровадженню ефективних механізмів регулювання соціальної політики.

У Додатку А наведені моделі національного економічного розвитку залежно від соціальної політики.

Однією з ключових ознак міжнародного співробітництва в соціальній сфері є його багатовимірність. Це проявляється у поєднанні фінансової, інституційної, технічної, правової, гуманітарної допомоги. Наприклад, у сфері охорони здоров'я

країни співпрацюють для боротьби з епідеміями, обміну медичними технологіями, підготовки кадрів, забезпечення доступу до основних медичних послуг у країнах, що розвиваються. А у галузі освіти міжнародне співробітництво сприяє підвищенню якості освіти, розширенню доступу до навчання (особливо для жінок і дітей, що проживають у кризових регіонах). Особлива увага також приділяється транснаціональним програмам стипендій, академічній мобільності, розробці спільних освітніх стандартів та інноваційних форм навчання.

З вищесказаного, можна зазначити, що співпраця між країнами в соціальних та економічних сферах дає змогу державам об'єднати зусилля та разом долати соціальні виклики.

Таблиця 1.1

Основні складові міжнародного економічного співробітництва в соціальній сфері

Складова	Короткий опис
Обмін знанням	Обмін досвідом і найкращими практиками між країнами з різними соціальними системами.
Фінансова та технічна допомога	Надання фінансової підтримки, грантів та технічної експертизи для проєктів соціального розвитку.
Гармонізація політики	Узгодження соціальної політики з міжнародними стандартами та рамками.
Розбудова потенціалу	Зміцнення інституцій та розвиток навичок для підвищення можливостей соціального сектору.
Вирішення глобальних викликів	Співпраця з глобальних проблем, таких як зміна клімату, міграція та пандемії.
Транскордонний соціальний захист	Розробка транснаціональних програм, таких як пенсійні схеми та медичні послуги для мігрантів.

Джерело: складено автором на основі первинних досліджень.

У сфері зайнятості міжнародна співпраця спрямована на забезпечення гідної праці, скорочення безробіття, боротьбу з дискримінацією на ринку праці, розвиток соціального діалогу. Прикладом можна навести діяльність Міжнародної організації праці. Вона сприяє впровадженню норм і стандартів гідної праці. Містить в собі дозвіл на роботу, справедливу заробітну плату та соціальний захист. Крім цього, варто підкреслити вагомість у сфері трудової міграції. Туди входять: створення

міжнародних домовленостей, захист прав переселенців, а також узгодження норм щодо трудових ресурсів між державами.

Істотною складовою міжнародного економічного співробітництва в соціальній сфері є боротьба з бідністю, яка залишається однією з найгостріших глобальних проблем. Багатосторонні програми, ініційовані такими структурами, як Світовий банк, Програма розвитку ООН, ЮНІСЕФ, спрямовані на фінансування соціальних проєктів у найбідніших регіонах світу, підтримку малозабезпечених верств населення, розвиток інфраструктури, покращення доступу до основних соціальних послуг. При цьому велика увага приділяється комплексному підходу – поєднанню економічних, соціальних, правових і культурних інструментів для подолання системної бідності.

На сьогодні, міжнародне співробітництво в соціальній сфері містить в собі багато ключових питань. Воно передбачає підтримку населення, що втратило роботу, а також допомога в працевлаштуванні людям з обмеженими можливостями. В деяких країнах ще й досі шукають ефективні шляхи, як зробити такі системи стабільними. У цьому їм допомагають програми, де країни діляться тим, що вже працює у них. У межах міжнародних програм обмінюються досвідом реформування систем соціального захисту, впроваджують електронні моделі обліку та надання послуг, підтримують розвиток інституційної спроможності країн щодо забезпечення соціальної справедливості [10].

Світ знову і знову повертається до питання: права жінок — не привілей, а основа справедливого порядку. Доступ до медицини, освіти, політики, економіки — двері, які мають бути відчинені навстіж, а не напівпричинені страхом чи байдужістю. Світові ініціативи б'ються об скелі нерівності: ООН Жінки, ЮНЕСКО, ПРООН налаштовують закони, впроваджують програми, запускають соціальне підприємництво, де кожна ідея — про можливість, не про заборони.

Насильство, дискримінація, нерівність — слова, які світ намагається витіснити з реальності через численні заходи, резолюції, кампанії. Міжнародне

співробітництво тут — не просто допомога, а спроба зшити розірвану тканину справедливості, підтримати тих, чий голоси століттями стишували.

І поки світ шукає баланс у правах жінок, міграція штовхає інші двері: людей вириває з коренем, переселяє через кордони, ставить нові виклики. Інтеграція мігрантів стає більше ніж просто питанням: вона перетворюється на тест на людяність для цілих країн.

Міжнародна організація з міграції та Управління Верховного комісара ООН у справах біженців — ті, хто тримають цей хаос на плаву: технічна підтримка, координація, допомога державам у моменти, коли звичний порядок валиться. Захист трудових і соціальних прав, доступ до послуг, гарантії безпеки — цілі, які здаються базовими, але насправді часто залишаються недосяжними без втручання ззовні.

Світ будує мости — між культурами, між біографіями, між майбутнім і сьогоднішнім. І в кожному з цих процесів головне — не забути, заради чого все починалося: заради гідності людини, незалежно від того, де вона народилася і ким себе бачить.

Варто зазначити, що в соціальній сфері, міжнародне економічне співробітництво охоплює низку концепцій сталого розвитку, які поєднує в собі економічні, соціальні й екологічні аспекти. Особливу увагу приділяють саме ідеї сталого розвитку як ключовому напрямку. Мова йде про те, як поєднати розвиток економіки з турботою про людей і довкілля. У 2015 році було затверджено Цілі сталого розвитку, які мають виконуватись до 2030 року. Вони стосуються багатьох речей: боротьби з бідністю, освіти, медицини, рівності. Ці цілі допомагають різним країнам працювати разом над спільними завданнями.

Наразі, міжнародне економічне співробітництво у соціальній сфері все більше пов'язують із цифровою трансформацією. Вона відкриває нові можливості для підвищення якості та доступності соціальних послуг. Світові організації та приватний сектор активно інвестують у створення цифрових платформ для надання

медичних, освітніх та соціальних послуг, у підтримку дистанційного працевлаштування, а також. Особливо це стає важливим під час криз, таких як пандемія COVID-19. Вільний доступ до сучасних технологій допомагає швидше й ефективніше реагувати на соціальні виклики, покращує системи моніторингу та обліку, а також сприяє прозорості й підзвітності у сфері соціального захисту [18].

Окрім технологічного виміру, суттєве значення має формування єдиних підходів до прав людини як фундаменту соціального співробітництва. Діяльність ООН, Ради Європи, а також інших міжнародних організацій, в яких розробляються рекомендації, конвенції, стандарти, що встановлюють базові соціальні права – на охорону здоров'я, освіту, працю, соціальний захист.

Такі документи, як Загальна декларація прав людини, Європейська соціальна хартія, Конвенція ООН про права дитини, мають універсальний характер і визначають етичні та правові орієнтири для країн-членів у побудові справедливої соціальної політики. Це сприяє гармонізації соціальних систем, зменшенню глобальної нерівності та запровадженню принципів соціальної солідарності.

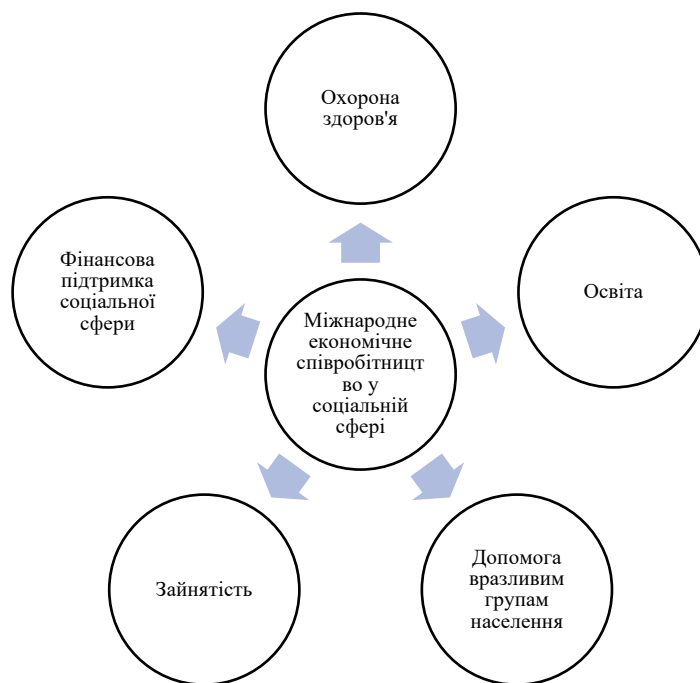

Рис. 1.1. Складові міжнародного економічного співробітництва в соціальній сфері

Джерело: побудовано автором на основі первинних досліджень..

Охорона здоров'я стала спільною мовою: вакцини, медичне обладнання, навчання лікарів, стримування нових загроз. Пандемії більше не знають кордонів — і тому координація стала рятівним мистецтвом, коли країни, хоч і різні за мовами та релігіями, об'єднуються під прапором виживання.

Поруч із медициною — освіта. Програми обміну, спільні дослідження, глобальні стандарти — кроки назустріч інтелектуальному братерству. Освіта розтягує кордони не тільки знань, а й культур, перетворюючи студентів у мандрівників світовими ідеями.

Але поки одні вчаться і досліджують, інші потребують захисту. Соціальний захист — це історії пенсійних систем, страхування, допомоги тим, хто втратив опору. Обмін досвідом між країнами вирівнює шанси, стирає нерівності, дарує гідність, що більше не повинна бути розкішшю.

Діти, люди з інвалідністю, переміщені особи, жертви насильства — не просто статистика, а обличчя маргіналізованих. Світові партнерства створюють для них проекти адаптації, реабілітації, дають шанс не тільки вижити, а й повернути собі себе.

ООН, Amnesty International, інші незліченні організації тримають цей світ на плаву, нагадуючи: права людини — не гасло, а обіцянка, яку світ дає самому собі.

Фінансова підтримка соціальної сфери реалізується через міжнародні кредити, гранти, інвестиції у соціальні програми: охорону здоров'я, освіту, розвиток інфраструктури. Така підтримка сприяє зменшенню соціальних розривів між країнами та підвищенню якості життя [22].

У сукупності ці напрямки формують цілісну систему, яка дозволяє країнам діяти узгоджено задля зміцнення глобального соціального добробуту.

Варто підкреслити, що сутність міжнародного співробітництва в соціальній сфері розкривається не лише через участь держав, а й через активну діяльність неурядових організацій, благодійних фондів, профспілок, асоціацій, наукових установ і громадських ініціатив. Вони беруть участь у реалізації програм підтримки

постраждалих груп, розробці соціальних проєктів, захисті прав людини, здійсненні незалежного моніторингу дотримання соціальних зобов'язань. Через партнерство між державою і громадянським суспільством міжнародна соціальна політика набуває комплексного, інклюзивного й ефективного характеру.

Не менш важливою є фінансова складова міжнародного економічного співробітництва в соціальній сфері. Допомога надається у вигляді грантів, пільгових кредитів, спрямованих на оновлення соціальної інфраструктури, реформування пенсійної системи, розвиток охорони здоров'я, освіти та соціального страхування. Важливу роль у цьому процесі відіграють такі міжнародні структури, як Світовий банк, Міжнародний валютний фонд, Європейський інвестиційний банк, Агентство США з міжнародного розвитку (USAID), Європейська комісія та інші донорські організації. Їхня підтримка не лише забезпечує фінансування, а й стимулює проведення реформ, впровадження кращих світових практик і підвищення ефективності управління соціальним сектором.

Участь країн у міжнародному соціальному співробітництві також часто обумовлюється потребами реагування на надзвичайні ситуації – збройні конфлікти, гуманітарні катастрофи, природні лиха. У таких випадках міжнародне співтовариство активізує координацію зусиль з надання гуманітарної допомоги, евакуації населення, розміщення біженців, відновлення інфраструктури, підтримки місцевих спільнот. Організації як-от Червоний Хрест, Світова продовольча програма, Управління з координації гуманітарних питань ООН виконують ключову роль у розгортанні систем швидкого реагування, мобілізації ресурсів, логістичному забезпеченні допомоги. Таке співробітництво не лише рятує життя, а й сприяє формуванню довіри між державами, солідарності та довготривалої взаємопідтримки.

Важливою ознакою сучасного міжнародного економічного співробітництва в соціальній сфері є зростаюча орієнтація на довгострокову стійкість і стратегічну перспективу. Це проявляється у розробці та реалізації цілісних національних і

міжнародних стратегій соціального розвитку, що включають кількісні та якісні індикатори ефективності, побудову прозорих механізмів звітності, широке залучення зацікавлених сторін. Співпраця в межах Європейського Союзу, наприклад, базується на спільних соціальних стандартах, політиці соціальної згуртованості, вирівнюванні умов життя між регіонами, що на практиці означає перерозподіл ресурсів на користь найменш розвинених територій. Такий підхід формує нову якість соціального партнерства, де взаємна вигода поєднується з відповідальністю кожного учасника.

Ключове місце в системі міжнародного соціального співробітництва займає освіта. Спільні освітні проекти, студентські обміни, наукові партнерства та впровадження загальноприйнятих стандартів якості освіти сприяють розвитку людського капіталу і підвищенню мобільності робочої сили. Ініціативи на кшталт Erasmus+, Болонського процесу та діяльності ЮНЕСКО мають значний соціальний вплив, оскільки вони підтримують демократичні цінності, сприяють подоланню нерівності, закріпленню ідей соціальної справедливості та відповідальності, а також стимулюють професійний розвиток.

Підсумовуючи, можна сказати, що міжнародне економічне співробітництво в соціальній сфері є складним, багаторівневим і тривалим процесом взаємодії між державами, міжнародними організаціями, громадськими об'єднаннями та приватним сектором задля досягнення спільного добробуту, справедливості та рівності. Для його успішної реалізації необхідна координація політик, обмін знаннями, фінансова і технічна підтримка, а також спільна відповідальність і повага до прав людини. Соціальний аспект такого співробітництва є не просто допоміжним елементом у глобальному розвитку, а основою стабільності, безпеки та гуманізації міжнародних відносин.

1.2. Оцінка ключових моделей та підходів соціальної політики Швеції.

На сьогоднішній день, найефективнішою соціальною моделлю у світі виступає шведська. Дана система країни відіграє ключову роль у забезпеченні високого рівня добробуту громадян. Соціальна політика Швеції ґрунтується на принципах загального доступу до послуг, справедливості, рівності можливостей та активної участі держави у перерозподілі ресурсів. Головною метою цієї моделі є створення стабільного, справедливого й безпечного суспільства, де кожен має гарантований соціальний захист незалежно від доходів, статі, віку чи соціального становища.

У Швеції діє універсальна система соціального забезпечення, яка охоплює всіх громадян. Всі вони беруть участь у фінансуванні цієї системи відповідно до своїх доходів, що відображає принцип солідарності. Держава здійснює перерозподіл ресурсів від більш забезпечених верств населення до тих, хто потребує найбільше підтримки. Хоча рівень оподаткування у країні є одним із найвищих у світі - близько 67% - це компенсується високим рівнем соціального захисту, відсутністю значних соціальних розривів і стабільністю в суспільстві. Така модель забезпечує рівні можливості для всіх і сприяє збереженню соціальної згуртованості та добробуту.

Моделі соціального захисту в країнах ЄС та їх переваги у розвитку людського потенціалу наведені у Додатку В.

Соціальна політика Швеції є важливою своєрідною складовою скандинавської моделі добробуту або класичної моделі добробутної держави. Це передбачає високий рівень податків, потужну державну інтервенцію та всеохопне соціальне страхування. На шведському прикладі діаметрально протилежне бачення соціального захисту, а вона – передусім, як своєрідне страхове забезпечення бідних та слабкозабезпечених верств населення, воно бачиться як базовий елемент економічної та соціальної структури держави. Соціальне забезпечення та підтримка

є не лише безробітними, а й головною частиною підтримки соціальної солідарності та економічного порядку у Швеції. В країні діє повноцінна система перерозподілу доходів через прогресивне оподаткування, що дозволяє значно скоротити різницю між багатими і бідними. Як висновок, це створює високий рівень соціальної безпеки для кожного мешканця країни.

Шведська соціальна політика базується на кількох ключових складових, які забезпечують загальний добробут громадян. Однією з найважливіших є система соціального страхування, що охоплює широкий спектр ризиків - від втрати роботи до інвалідності, старості та догляду за дітьми. Фінансування цієї системи здійснюється як з державного бюджету, так і за рахунок обов'язкових внесків роботодавців і працівників. Кожен громадянин має право на мінімальні соціальні гарантії, які не залежать від тривалості робочого часу чи рівня доходу.

Таблиця 1.2

Ключові характеристики шведської моделі соціальної політики

Характеристика	Опис
Універсальні соціальні послуги	Налаштування рівного доступу всіх верств населення до медичних послуг, освіти, житлових умов та системи соціального захисту незалежно від рівня їхніх доходів
Прогресивне оподаткування	Висока податкова ставка, при якій податки перерозподіляються на підтримку соціальних послуг і зменшення нерівності доходів.
Активна політика щодо ринку праці	Наголос на розвитку навчання, стимулюванні працевлаштування та зменшенні рівня безробіття через підвищення конкурентоспроможності трудового ринку.
Система соціального страхування	Надання фінансової підтримки особам на основі їхньої трудової діяльності та внесків до системи.
Принцип солідарності	Кожен громадянин вкладається у соціальну систему відповідно до своїх можливостей, а отримує підтримку залежно від власних потреб.

Джерело: складено автором за матеріалами [1,2,4]

Швеція, у галузі охорони здоров'я встановлює високі стандарти. Медичне обслуговування налагоджено на основі системи повного доступу - кожен має право на медичну допомогу, незалежно від того, чи він не в змозі її оплатити. Фінансування системи охорони здоров'я у Швеції здійснюється переважно за

рахунок податкових надходжень, а послуги надаються громадянам за символічну плату або безкоштовно.

Шведська освітня політика є моделлю в контексті соціального забезпечення. Основною гарантією є те, що держава надає якісну освіту на всіх рівнях безкоштовно. Система освіти спрямована на надання кожному справедливого шансу. В країні навчальна система орієнтована на створення рівних умов для всіх дітей, незалежно від їхнього соціального статусу чи походження. За окремі послуги може стягуватися символічна плата, однак школи фактично залишаються доступними для кожного, а розвинена система стипендій та освітніх кредитів допомагає усунути фінансові перепони для здобуття освіти. Важливою складовою шведської соціальної моделі є підтримка сім'ї та забезпечення гендерної рівності.

Сьогодні, в Швеції одна з найбільш розвинених у світі систем допомоги батькам. Вона включає щедрі та гнучкі умови оплачуваної відпустки. Обива члени родини можуть розділити цю можливість і взяти відпустку на роботі. Діти народжені у Швеції, мають право на оплачувану відпустку тривалістю 480 днів. Обоє батьків повинні взяти не менше 90 днів активно сприяючи участі чоловіків у вихованні дітей. Такий підхід не лише підтримує рівновагу між працею та особистим життям, а й сприяє подоланню гендерних стереотипів, зміцненню ролі жінок на ринку праці та в суспільстві загалом [16].

Швеція послідовно реалізує політику активного ринку праці, яка має на меті не просто надавати соціальну допомогу безробітним, а сприяти їх реінтеграції в трудову діяльність. Активна політика зайнятості включає програми перенавчання, професійної підготовки, індивідуального консультування та підтримки підприємницьких ініціатив. Мета такої політики – забезпечити високий рівень зайнятості населення, знизити залежність від соціальних виплат і водночас забезпечити громадянам можливості для розвитку та самореалізації.

Модель в Швеції характеризується високим рівнем прозорості та ефективності державного управління у сфері соціального захисту. Бюрократичні

загрози практично відсутні, адже електронне урядування забезпечує громадянам швидкий і зручний доступ до необхідних соціальних послуг. Значну роль у реалізації соціальної політики значну роль у реалізації соціальної політики, відіграють місцеві органи. Вони мають повноваження в ухваленні рішень з питань соціального забезпечення, освіти, охорони здоров'я та догляду за літніми людьми. Такий розподіл повноважень дозволяє враховувати особливості кожної громади і більш раціонально використовувати ресурси загалом.

Додатково, країна реалізує різноманітні програми підтримки для людей з обмеженими можливостями, літніх громадян, іммігрантів та інших соціально вразливих груп. Держава фінансує спеціальні ініціативи з адаптації, професійного навчання, соціальної інтеграції, забезпечуючи доступність необхідних послуг. Важливо підкреслити, що такі соціальні заходи не сприймаються як «благодійність», а розглядаються як невід'ємна частина державного обов'язку з реалізації прав людини. Загалом шведське суспільство відзначається високим рівнем толерантності, взаємної поваги та соціальної єдності.

Окремої уваги заслуговує підхід Швеції до надання житлових умов. Держава активно втручається в житлову політику, головною частиною якої є забезпечення доступного та якісного житла для всіх членів суспільства. У країні діє система муніципального житлового фонду, яка пропонує житло за регульованою орендною платою. При цьому підтримуються житлово-будівельні кооперативи, реконструкція існуючого житлового фонду з метою підвищення сучасності, екологічності та доступності інфраструктури. Крім того, механізм субсидій, доступний мешканцям житлових масивів із сільським господарством перед кожним дверима та тим, хто не має постійної роботи, означає, що малозабезпечені сім'ї можуть покрити частину своїх витрат на існування. Це зменшує їхню ймовірність маргіналізації або, що ще гірше, бідності [18].

Швеція створила комплексну систему догляду за людьми похилого віку. Дана програма забезпечує гідні умови життя та матеріальну підтримку для людей

похилого віку. Держава гарантує пенсійні виплати, що складаються з основної, трудової та додаткової частин. Окрім цього, передбачені соціальні послуги, такі як медсестринський догляд удома, навчання користуванню житловими приміщеннями та психологічна підтримка. Особливу увагу приділяють збереженню незалежності літніх людей і підтримці їх активної участі у житті громади, що реалізується через дотримання принципів поваги до похилого віку.

Велику увагу в Швеції приділяють соціальним інноваціям - новим формам співпраці між державою, громадськими організаціями та приватним сектором. Країна активно підтримує соціальний бізнес, який працює з різними верствами населення, реалізує проекти соціального житла та впроваджує цифрові сервіси. Такий підхід дозволяє соціальній політиці гнучко і ефективно реагувати на зміни у сучасному світі.

З інформації вище, можна дійти висновку, що шведська соціальна політика є прикладом системного та стратегічного управління соціальними процесами, що спрямоване на інтенсивний розвиток соціальної сфери. Співпраця між державою та громадянським суспільством має дуже великий характер, вона спрямована на запобігання виникненню соціальних проблем, а не просто на їх лікування, а створює умови для сприятливого загального розвитку людини. Суспільство солідарності в Швеції показує, що гідне життя для всіх можливе, якщо інтереси кожної окремої людини враховуються в межах спільноти, а не просто служать ринку. Соціальна політика Швеції вже давно вважається однією з найбільш ефективних і комплексних моделей забезпечення соціального добробуту. Спираючись на концепцію «держави загального добробуту», Швеція розробила систему, яка гарантує економічні та соціальні права своїх громадян, забезпечує справедливість, доступ до основних послуг і захист вразливих груп. Шведська модель характеризується намаганням держави забезпечити добробут своїх громадян. Це досягається завдяки загальному доступі до соціальних послуг, прогресивному оподаткуванню та комплексним програмам соціального захисту.

Згідно з думкою Олега Побережного, шведська соціальна модель базується на принципі солідарності — усі громадяни відповідно до своїх доходів беруть участь у фінансуванні соціальних послуг. А це в свою чергу забезпечує соціальний захист найбільш уразливих верств суспільства. Це також забезпечує більш справедливий розподіл ресурсів і усуває нерівність у доходах [1, 44].

У Швеції система соціальної політики тісно пов'язана з регулюванням економіки, при цьому уряд відіграє активну роль у формуванні соціальних результатів. Рівень оподаткування у Швеції є одним із найвищих у світі і становить близько 62% [83]. Це призводить до відносно рівномірного розподілу доходів і політичної та соціальної стабільності на високих рівнях. За допомогою податків держава різними способами перерозподіляє доходи, субсидує здоровий спосіб життя та освіту, пропонує житлову підтримку та надає соціальні послуги своїм громадянам.

У Швеції соціальна політика неодноразово змінювалася від заснування нації до сьогодення. Країна починала з системи «соціального страхування» і поступово зосереджувалася на окремих групах; неповнолітні, кажуть тонкорір. Однак у всіх цих конфігураціях громадяни Швеції загалом стверджують, що їхня допомога з безробіття, наприклад, є справедливою та достатньо справедливою та набагато вищою, ніж інші країни, які практикують державну допомогу.

Важливим аспектом соціальної політики Швеції є її активна політика на ринку праці. За словами Віктора Намчука, шведська модель наголошує на активній політиці зайнятості. Зокрема на зменшення безробіття та збільшення участі на ринку праці. Ці пункти включають професійне навчання, створення робочих місць у державному і приватному секторах, а також надання підтримки в пошуку роботи та консультування з питань кар'єри. Як результат, Швеція має один із найвищих рівнів зайнятості в Європі, незважаючи на відносно високі податки [41].

Роль держави у забезпеченні загального доступу до послуг та її зосередженість на соціальному страхуванні та активній політиці ринку праці

допомогли створити стабільне та процвітаюче суспільство. Як зазначив І.С. Бандура – шведська модель спрямована на зменшення соціальної нерівності, спричиненої ринковими силами, та створення динамічної рівноваги між економічною ефективністю та соціальною справедливістю [4]. Хоча шведська модель не позбавлена цього викликів, він дає цінні уроки для країн, які прагнуть покращити свої соціальні системи та зменшити нерівність.

1.3. Вивчення ролі співпраці між Україною та Швецією у розвитку соціальної сфери.

Зважаючи на те, що Україна після 2014 року розпочала рух до євроінтеграції, реформування інститутів соціального захисту вислизає із загального контексту перехідних процесів в українському суспільстві. Той факт, що Швеція є впливовою країною в північній Європі з високим рівнем добробуту, надав Україні необхідну підтримку в модернізації соціальної політики, створенні інклюзивного суспільства, ліквідації бідності та захисті незахищених груп населення при одночасному розвитку регіонального суспільства.

Швеція є одним із ключових прихильників, особливо на міжнародному рівні серед країн, які пропонують багато видів допомоги Україні у сфері соціального захисту, гендерної рівності, просування прав людини та інклюзії. Через Sida, Шведське агентство міжнародного розвитку, здійснюються програми, які підтримують інституційний розвиток державних органів, розвиток зміцнює стійке громадянське суспільство, розширює доступ до високоякісних соціальних послуг, наприклад для людей з обмеженими можливостями, прибулих з віддалених зон, які зараз перебувають під опікою держави, а також для людей похилого віку та інших соціально вразливих груп населення [23].

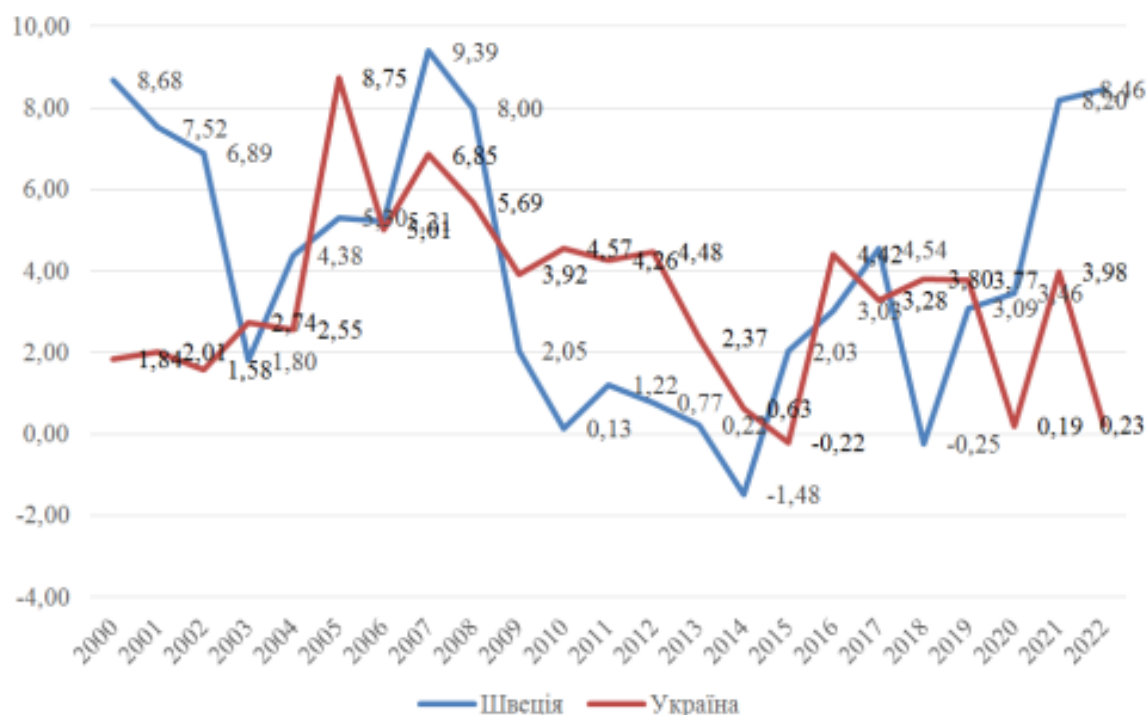

Рис. 1.2. Внесок прямих іноземних інвестицій до ВВП Швеції, % від ВВП України
Джерело: складено автором за матеріалами [15].

Підтримуючи гендерно-чутливу політику соціального розвитку України, Швеція реалізує кілька спільних проєктів. Від 2017 року всі зусилля по всіх напрямках. Щороку обидві сторони представляють багато спільних ініціатив, як застосування гендерно-чутливого бюджетування, реконструкція складного набору сімейної політики для своєї країни. Швеція допомогла у створенні в Україні першого урядового офісу з питань євроатлантичної інтеграції.

Про ефективність співпраці між Україною та Швецією в таких сферах можна судити за офіційними статистичними показниками, які вказують на рівень виконання програм та охоплення цільових груп, а також зміни в різних соціальних сферах. У наступній таблиці наведено приклади того, як Швеція фінансувала окремі соціальні проєкти в Україні протягом останніх років.

Участь Швеції у соціальних проєктах України

Рік	Кількість реалізованих проєктів за підтримки Sida	Основні напрями підтримки	Кількість охоплених регіонів України	Частка фінансування, спрямована на соціальний сектор (%)
2018	12	гендерна рівність, децентралізація	15	26
2019	16	інклюзія, ВПО, освіта	18	28
2020	20	протидія насильству, соціальні послуги	21	31
2021	22	підтримка громад, інвалідність	23	34
2022	25	захист дітей, гуманітарна допомога	25	39
2023	27	стійкість громад, ментальне здоров'я	27	41

Джерело: складено автором за матеріалами [17].

Як ми можемо дізнатися з таблиці, будь-яке стале зростання передбачатиме збільшення кількості підтриманих проєктів і розширення географічного кола, де вони виконуються. Швеція збільшує свою присутність в Україні в соціальному сегменті, наприклад, підтримуючи органи місцевого самоврядування та громадські ініціативи, які є найближчими до потреб людей. Частка коштів, раніше призначених на «соціальну сферу», зросла з 26% у 2018 році до 41% за п'ятирічний період 2018-2023 років, що свідчить про те, що шведська допомога є стратегічним перегрупуванням у напрямку соціальної трансформації українського суспільства.

У виборі фінансового інвестування необхідною частиною є включення знань і навичок. Швеція регулярно направляє в Україну експертів у сфері соціального захисту, реформування пенсійних систем, запровадження електронних соціальних послуг тощо. Кваліфіковані українські спеціалісти, участь у міжнародних конференціях та використання аналітичних ресурсів дозволяють удосконалити на національному рівні політику до європейських стандартів.

Успішним прикладом такої співпраці є проєкт «Соціальні послуги для вразливих груп населення», реалізований у партнерстві з Програмою розвитку ООН за фінансової підтримки уряду Швеції. Проєкт мав на меті посилити здатність

об'єднаних територіальних громад надавати якісні соціальні послуги з урахуванням потреб осіб з інвалідністю, людей похилого віку, дітей-сиріт, ВПО та жінок, які постраждали від насильства. Завдяки проєкту в понад 25 громадах України були створені або модернізовані центри соціальних послуг, запроваджено систему оцінки потреб населення, а також проведено навчання для соціальних працівників.

Порівнюючи обсяги прямих іноземних інвестицій (ПІІ) (Рис. 1.3), чітко простежується певна відмінність в пріоритетних галузях розвитку.

Рис. 1.3. Галузевий розподіл ПІІ в 2023 році в Швеції та Україні

Джерело: складено автором за матеріалами [18].

Швеція надала суттєву підтримку цій гендерно-орієнтованій реформі. Так, через програму «WE ACT – Жінки, Емансипація, Активізм, Трансформація» шведські партнери допомогли зменшити ймовірність дискримінації на роботі; запровадити механізми реагування на домашнє насильство, а також у гострих кризових ситуаціях надавав підтримку реабілітації жінок. Крім того, у співпраці з Міністерством соціальної політики України в середніх і малих містах було

ініційовано створення притулків чи консультаційних центрів, щоб гарантувати надання допомоги тисячам жінок із різноманітними життєвими потребами.

Крім того, оскільки нові виклики, з якими зіткнулася Україна після введення воєнного стану, спонукають їхню роботу, шведський звіт прагне приділити особливу увагу здоров'ю та миру в цій країні. Так після 2022 року було започатковано низку колаборацій з кризової психології, екстрених психологічних «гарячих ліній», центрів допомоги, куди мають звертатися як військовослужбовці, так і постраждалі від війни. Можливо, буде необхідно розширити систему психосоціальної підтримки, щоб охопити не лише схід і захід, а й центральну частину країни.

Для оцінення ефективності співпраці між Швецією та Україною у соціальній сфері, було побудовано таблицю 1.4, в якій наведено узагальнені підсумки основних програм за період 2020–2023 років.

Показники у таблиці підтверджують, що шведська модель соціального партнерства передбачає не лише фінансове сприяння, а й комплексний підхід – включаючи створення інституцій, навчання персоналу, забезпечення інформаційної підтримки та сталості результатів. Акцент робиться на довгострокову сталість: у багатьох громадах після завершення підтримки проєктів відповідні ініціативи було інтегровано у місцеві бюджети та плани розвитку (табл. 1.4.).

Таблиця 1.4

Вплив ключових програм Швеції у соціальних проєктах України

Назва ініціативи	Період реалізації	Кількість охоплених громад	Кількість бенефіціарів	Основні результати
Соціальні послуги для вразливих груп населення	2020–2022	25	понад 60 000	створено 17 нових центрів соцпослуг, понад 600 фахівців пройшли навчання
WE АСТ (гендерна рівність та підтримка жінок)	2021–2023	18	понад 35 000	відкрито 9 кризових центрів, проведено понад 150 інформаційних кампаній
Інклюзивна освіта та доступність	2020–2023	22	понад 20 000 дітей	впроваджено індивідуальні навчальні плани, понад 1000 педагогів підвищили кваліфікацію

Назва ініціативи	Період реалізації	Кількість охоплених громад	Кількість бенефіціарів	Основні результати
Психосоціальна підтримка та ментальне здоров'я	2022–2023	30	понад 50 000	відкрито 12 мобільних команд, працює 24/7 гаряча лінія, підготовлено понад 500 психологів

Джерело: складено автором за матеріалами [19].

Згідно з аналізу в таблиці, можна зробити висновок, що Швеція є надійним партнером, який ставить на перший план демократичні принципи, права людини та соціальну інтеграцію всіх людей у свою політику. Дії, вжиті як щодо обсягів наданих послуг, так і щодо кількості охоплених регіонів і населення, а також співпраця з шведськими організаціями, що функціонують за високими стандартами, свідчать про те, що стабільний розвиток двосторонніх зв'язків між Україною та Швецією може бути зміцнений політичною орієнтацією.

Додатково, варто наголосити, що Швеція є однією з небагатьох країн, яка активно підтримує зусилля України щодо впровадження соціальної справедливості та рівних можливостей, що відповідає концепції сталого розвитку, яку активно пропагує Європа. Продовження цієї співпраці могло б допомогти українським громадам стати більш здатними самостійно вирішувати соціальні проблеми, сприяючи відновленню життя людей після війни та покращенню якості життя різних соціальних груп.

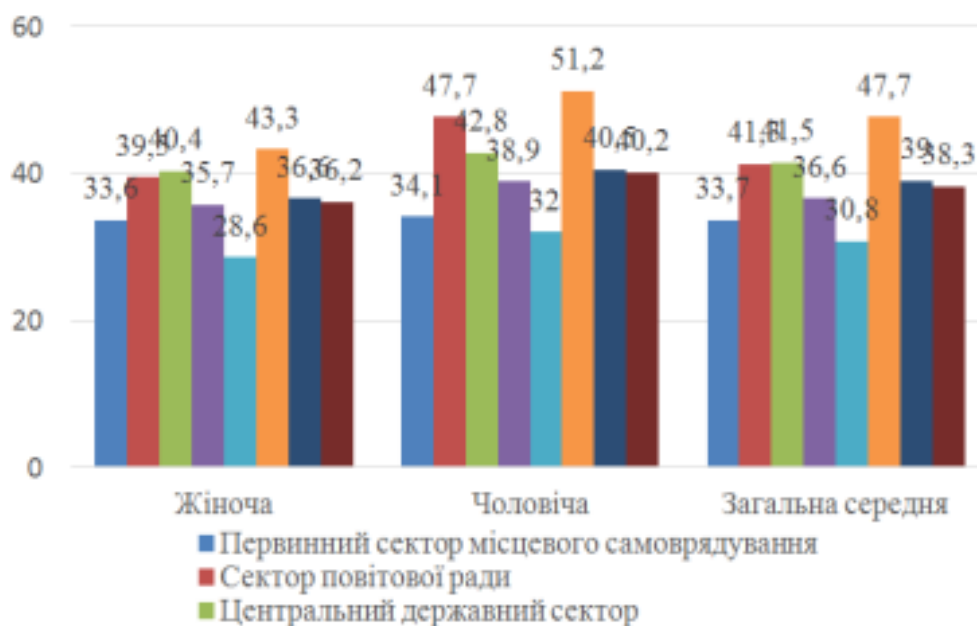

Рис. 1.4. Середньомісячна заробітна плата за секторами за 2023 рік

Джерело: складено автором за матеріалами [25].

З даних аналізу середньомісячної заробітної плати за 2023 рік, можна зробити висновок, що на відміну від точкових або тимчасових форм міжнародної допомоги, шведська підтримка вирізняється стратегічністю та зосередженістю на трансформації інституційної спроможності. У центрі партнерства – людина, її гідність, право на захист, підтримку, рівність і розвиток. Особливої значущості набуває допомога в умовах війни, коли соціальна сфера України зазнає надмірного навантаження, а потреба в підтримці вразливих груп зростає щодня.

Модель співпраці в Швеції спирається на принципи відкритості та орієнтації на досягнення конкретних результатів та рівноправного партнерства. Більшість ініціатив реалізується через місцеві органи влади, що сприяє розвитку громад, підвищенню якості місцевого управління та кращому пристосуванню соціальних послуг до потреб населення. Одночасно системні підходи до забезпечення гендерної рівності, інклюзії та захисту прав людини допомагають не лише подолати наслідки соціальних криз, а й створити стійке суспільство, де рівні можливості доступні для кожного.

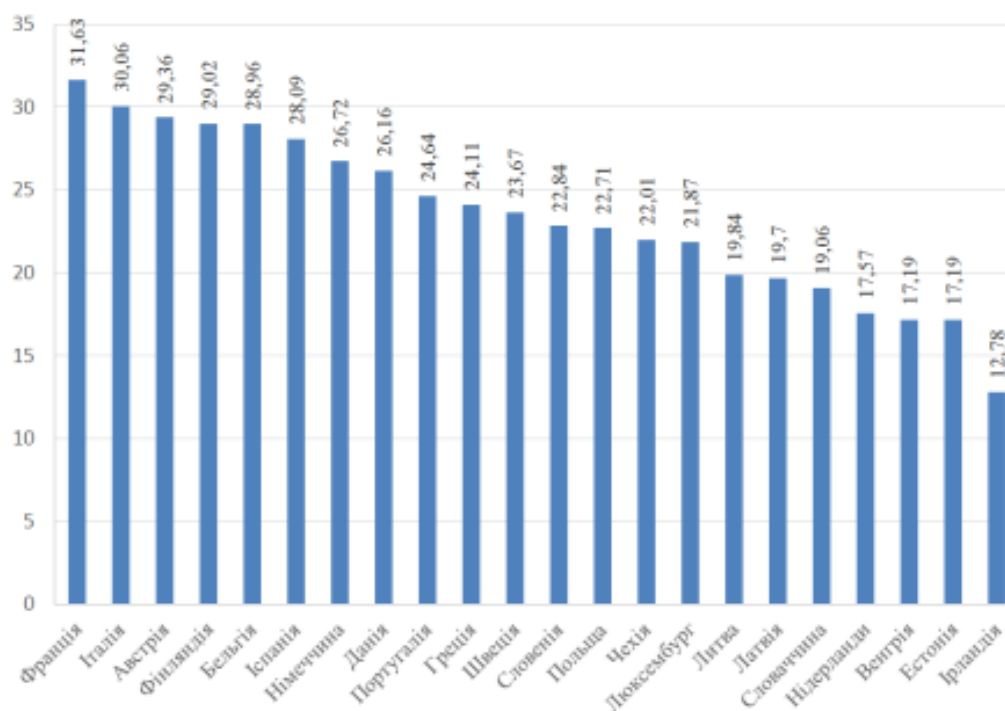

Рис. 1.5. Соціальні витрати держав у 2023 рік, % від ВВП

Джерело: складено автором за матеріалами [22].

Швеція виступає не лише як «донор» України, вона підтримує Україну також як ідеологічний союзник. Цілком природно, що вони сприяють розвитку європейських цінностей і стандартів соціальної політики, яка добре узгоджується зі шведською моделлю високих стандартів у всіх сферах життя. У контексті євроінтеграційних амбіцій України соціальна сфера є ключовою для наближення до європейських норм.

Оцінюючи конкурентоспроможність країн, варто звернутись до Глобального Індексу Конкурентоспроможності (Рис. 1.6): розрив між Швецією та Україною дуже великий: 81 у Швеції (8 місце у світі) та 57 в Україні (85 місце у світі).

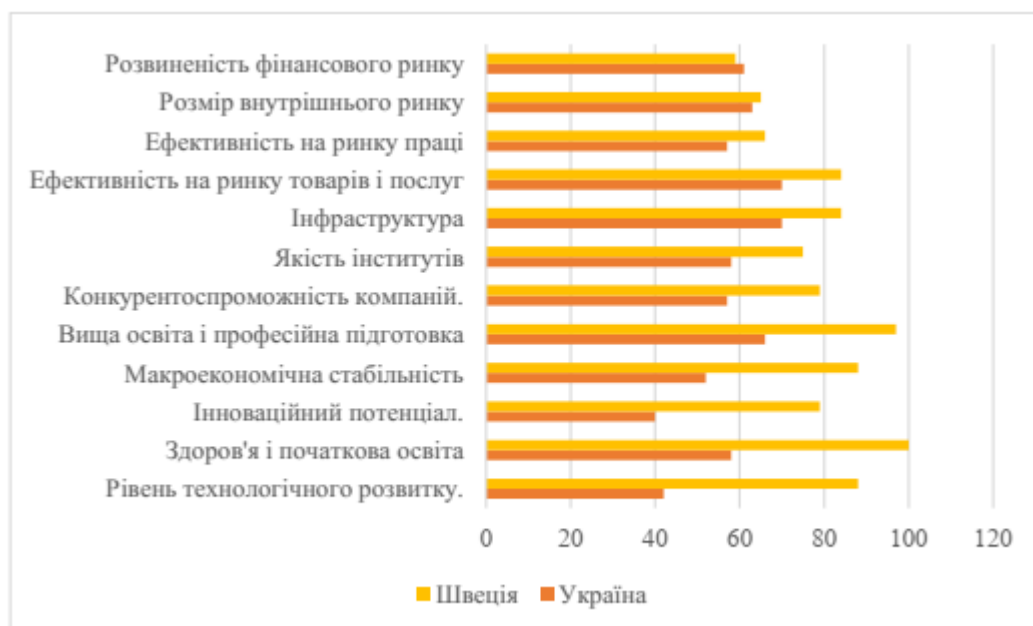

Рис. 1.6. Оцінки субіндексів конкурентоспроможності Швеції та України

Джерело: складено автором за матеріалами [26].

Виходячи з даних на рис. 1.6 можна зазначити, що Швеція відіграє важливу роль у впорядкуванні сучасної соціальної політики України. Особливо зараз, в періоди складних викликів та постійних змін. Співробітництво з цією країною не лише приносить практичну користь, але й має символічне значення, адже вона свідчить про солідарність і підтримку між європейськими народами у спільній боротьбі за гідність, свободу та добробут.

Висновки до розділу 1

Соціальний аспект міжнародного економічного співробітництва водночас є складним, багатогранним і довгостроковим, що передбачає взаємодію держави, міжнародних інституцій, громадських організацій та приватного сектору. Його досягнення залежить від колективного добробуту, справедливості та рівності. Для реалізації своїх цілей соціальне міжнародне економічне співробітництво передбачає координацію політики, передачу знань, фінансування, технічну

допомогу, спільну відповідальність і повагу до (захисту) прав людини. Міжнародне економічне співробітництво, яке має соціальний характер, є необхідним для стабільності, безпеки та гуманізації світових справ, а не просто доповнення до так званого глобального розвитку.

Характерними компонентами шведської моделі соціальної політики є універсальність, солідарність і рівність. Проведені дослідження довели, що у шведській системі кожен громадянин має рівні права, доступ до соціальних послуг, незалежно від свого соціального статусу чи рівня доходу. Основним фактором цієї моделі є високі податки, які фінансують соціальні програми та підтримують міцну систему соціального захисту в країні. Це допомагає зменшити розрив між багатими і бідними. Комбінація соціальної політики з економічними правилами забезпечують стабільність і ефективність усієї системи.

Для багатьох держав, зокрема й тих, які перебувають на етапі реформ у соціальній сфері, шведська модель залишається актуальною і корисною. Завдяки співпраці зі Швецією Україна отримала можливість перейняти успішний досвід у галузях охорони здоров'я, освіти, соціального забезпечення та ринку праці, адаптуючи його під власні потреби. Спільні ініціативи та обмін знаннями допомагають Україні формувати більш дієву та практичну соціальну модель. Ця структура зрештою покращить долю громадян.

З Швеція допомагає Україні не лише як донор, а й як «ідеологічний друг», пропагуючи таким чином європейські соціальні цінності та стандарти. Завдання встановлення європейських норм є особливо важливим для України, оскільки вона рухається до незалежної держави завдяки шведській співпраці. Завдяки спільним проектам Україна може отримати як гроші, так і доступ до кращих практик, експертних порад і нових технік управління суспільними процесами.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що Швеція має ключове значення у розвитку сучасної соціальної політики України, особливо в періоди складних трансформацій та викликів. Сумісна праця між країнами є не лише джерелом

цінного практичного досвіду, а й вираженням справжньої взаємної підтримки та солідарності народів Європи у спільній боротьбі за свободу.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ШВЕЦІЇ У СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

2.1. Характеристика ключових особливостей соціальної моделі Швеції.

Протягом багатьох років соціальна модель Швеції вважається однією з найефективніших у всьому світі. Її основа полягає в принципах загальної доступності, солідарності та рівноправності, що в свою чергу дозволяє забезпечити високий рівень життя населення та мінімізувати соціальні ризики. Особливістю шведського підходу є тісне поєднання економічного управління з розвиненою системою соціального захисту. У цій моделі держава має зобов'язання перед усіма громадянами: базові соціальні стандарти гарантуються законом незалежно від соціального становища, віку чи доходу людини.

Швеція інвестує в соціальну сферу за рахунок податкових надходжень. Рівень оподаткування в країні є одним із найвищих у світі, але при цьому суспільство підтримує такий підхід завдяки високій прозорості системи та рівню довіри до держави. Основну частину податків сплачують як фізичні особи, так і підприємства, причому структура податкового навантаження дозволяє уникати крайнощів нерівності доходів. Соціальні витрати становлять близько 28–30 % ВВП, що демонструє пріоритетність цієї сфери в політиці уряду [30].

Для глибшого розуміння структури фінансування соціального сектору Швеції доречно звернутися до статистичних даних. Нижче наведена таблиця, яка ілюструє основні напрями соціальних видатків у співвідношенні до загального обсягу бюджету соціального захисту за останні роки.

Основні напрями соціальних видатків у співвідношенні до загального обсягу
бюджету соціального захисту Швеції

Напрямок соціальних видатків	Частка у бюджеті соціального захисту, % (2022)	Опис напрямку
Пенсійне забезпечення	37,2	Загальнодержавна система пенсій, що включає базову, трудову та додаткову пенсію
Охорона здоров'я	26,5	Безкоштовна медична допомога, лікарняне страхування, превентивна медицина
Допомога родинам з дітьми	12,8	Дитячі виплати, відпустки по догляду, субсидії на дитячий догляд
Соціальне страхування та безробіття	9,4	Підтримка осіб, які втратили роботу, професійна перепідготовка
Соціальні послуги для людей з інвалідністю	7,6	Персональна допомога, адаптація житла, інклюзивне середовище
Інші видатки	6,5	Сюди входить підтримка літніх осіб, інтеграція мігрантів, соціальне житло

Джерело: складено автором за матеріалами [18].

Як видно з даних наведених в таблиці, найбільша кількість коштів спрямовується на пенсійне забезпечення та охорону здоров'я, що відображає старіння населення Швеції та пріоритети у сфері довгострокового соціального захисту. Водночас велика частка бюджету інвестується в підтримку родин з дітьми, що є важливою складовою демографічної політики держави.

Медична допомога та освіта надаються всім громадянам на рівних умовах. В свою чергу, це дає змогу забезпечує рівні можливості для життя та самореалізації. Велика увага приділяється профілактиці соціальних проблем, а не лише їх подоланню. Система орієнтована на запобігання: краще уникнути соціальної ізоляції чи втрати працездатності, ніж боротися з наслідками пізніше.

Також, соціальна політика Швеції, спрямована на захист прав населення. Важливо, що все це фінансується за рахунок податкових надходжень. Податки накладаються на доходи та споживання, при цьому значна частина припадає на

корпоративне оподаткування. Це підтримує соціальні витрати на досить високому рівні, гарантуючи, що ті, хто найменше здатний піклуватися про себе, не залишаться без допомоги [49].

Нижче, у таблиці 2.2 представлені дані щодо витрат на соціальні послуги в Швеції. Ці показники ілюструють механізми фінансування та розподілу ресурсів у цій системі.

Таблиця 2.2

Показники витрат на соціальні послуги в Швеції

Вид витрат на соціальне забезпечення	Частка у загальному бюджеті (2022 рік), %	Опис
Пенсії та допомоги людям похилого віку	34,5	Фінансування пенсійної системи та інших соціальних виплат для осіб похилого віку
Охорона здоров'я	25,8	Покриття витрат на медичне обслуговування, включаючи лікарні та первинну медицину
Освіта та професійна підготовка	15,3	Затрати на навчання, для дитячих садків і університетів, а також на курси для професійної перепідготовки
Соціальні послуги для осіб з інвалідністю	10,2	Витрати на підтримку осіб з інвалідністю, у тому числі адаптація житла та надання послуг
Допомога безробітним та інші виплати	8,7	Фінансування безробітних осіб та соціальні виплати для тих, хто опинився у важкій життєвій ситуації
Інші соціальні послуги	5,5	Витрати на інші види соціального забезпечення, включаючи допомогу родинам, субсидії на житло

Джерело: складено автором за матеріалами [27].

Оскільки фіскальна політика має сильний ефект, а населення платоспроможні, ці витрати майже не впливають на економіку країни. Вони передбачені для забезпечення гідного життя великої кількості людей. Шведська модель ґрунтується на ідеї, що соціальний захист – це не витрати, а радше довгострокова інвестиція в стабільність і розвиток суспільства.

Принципи загального соціального страхування, які лежать в основі шведської моделі, природно охоплюють усі соціальні групи. Забезпечені працюючі, люди похилого віку, люди з інвалідністю, трудові переселенці, усі мають однаковий

доступ до соцстрахування. Водночас активна соціальна політика є важливою частиною інтеграції всіх громадян в економічне та соціальне життя країни. Соціальні витрати становлять значну частку ВВП Швеції, тому багато соціальних послуг здебільшого фінансуються державою.

Шведська соціальна модель, спрямовується на доступність та сприяє підвищенню рівня життя населення. З соціальної точки зору, це є ефективним управлінням. При високому рівні соціальних виплат значна частина бюджетних коштів направляється на розвиток промислової інфраструктури та підтримку економічної активності, що є ключовим чинником підтримки загальної соціальної стабільності.

Для України, шведська соціальна політика проявляється через впровадження низки основних принципів, характерних для цієї моделі. Україна має можливість підлаштувати ці механізми під свої умови, розвиваючи систему соціального страхування, підтримуючи безробітних, проводячи пенсійні реформи та формуючи інклюзивне суспільство для людей з інвалідністю. Важливою частиною цього процесу є реформи у сфері медичних послуг, які повинні бути доступними та ефективними для всіх громадян без винятку.

Основою соціального добробуту Швеції є рівність усіх; після чого зберігається стабільність і рівень життя. Але слід зазначити, що частина фінансування соціальної політики Швеції надходить від багатоступінчастої податкової системи. Окрім податків на прибуток, він включає податки на споживання та податки на бізнес. Ця система забезпечує стабільне фінансування різноманітних соціальних програм; і це призводить до зменшення нерівності серед громадян [43].

Система фінансування та ефективне управління соціальними видатками створює умови для проведення цілеспрямованої та інклюзивної соціальної політики, яка охоплює всі сфери життя людей. Хоча з цієї точки зору вирівнювання недоліків у суспільстві, майбутні програми мають надавати пріоритет оживленню

міських центрів, розвитку пенсійного страхування та догляду за людьми похилого віку, забезпеченню рівних можливостей у всіх сферах життя, будь то освіта чи медичне обслуговування, а не лише соціальну підтримку, якщо така робота пов'язана з роботою. З огляду на такий низький рівень життя, як сьогодні, люди на всіх рівнях суспільства потребують цієї форми допомоги.

Важливо зазначити, що система соціального захисту не обмежується лише фінансовою підтримкою. Вона також надихає людей активно долучатися до економічного та соціального життя. Наприклад, програми допомоги безробітним не зводяться лише до грошових виплат, а включають професійну підготовку у відповідних навчальних закладах. Як висновок, це дозволяє швидше повернутися на ринок праці. Такий підхід є надзвичайно корисним, якщо його реалізувати оперативно, інакше він втрачає ефективність. Тому соціальна підтримка у Швеції має не тільки короткостроковий характер, а й передбачає можливості для подальшої мобільності та розвитку.

У Швеції «медична допомога» дотримується принципу рівного доступу: усі громадяни мають однакові можливості отримувати медичні послуги незалежно від свого економічного статусу. Це допомогло скоротити розрив соціальної нерівності в охороні здоров'я та підвищити загальний рівень здоров'я всіх людей. Держава надає своїм громадянам медичні послуги безкоштовно або за низькими тарифами, що, у свою чергу, поширює медичне обслуговування на всі верстви населення, а не лише на багатих.

Шведська соціальна модель Це показовий приклад того, як досягти високого рівня соціальних послуг. Таким чином, такий стан речей ілюструє на національному рівні життєво важливе значення соціальних інвестицій — питання, яке має вирішальне значення як для стабільного розвитку країни, так і для того, як рівні можливості соціальної мобільності мають бути доступними для кожного, хто в ній живе.

Україні доцільно взяти до уваги такі ключові принципи шведського досвіду, як впровадження універсальних соціальних програм. Реформи у сфері охорони здоров'я та пенсійній системі здатні підвищити ефективність боротьби з безробіттям. Завдяки таким змінам можна значно покращити соціальний захист громадян і забезпечити більш стабільний розвиток соціальної сфери в Україні. При цьому слід докласти особливих зусиль для адаптації шведської моделі до фактичних соціально-економічних умов України [25].

Швеція реалізує програми, які спрямовані на впровадження рівних можливостей для людей з обмеженими фізичними можливостями в сфері навчання, працевлаштування та соціальному житті. Для цього фінансуються спеціальні ініціативи, а також створюються доступні об'єкти інфраструктури, які враховують потреби людей з інвалідністю, забезпечуючи їм підтримку на всіх етапах життя. Програми інклюзії, що гарантують рівний доступ до ресурсів, є важливою складовою шведської соціальної системи.

Ключовим моментом є й те, що у Швеції велика увага приділяється соціальним програмам, спрямованим на подолання бідності. Впроваджується підтримка для малозабезпеченої групи населення і система субсидій. Це допомога багатодітним сім'ям, допомога малооплачуваним і бездомним. Це свідчить про гарантію мінімального рівня життя для тих, хто з тих чи інших причин не в змозі задовольнити власні потреби. Зокрема, існує система житлових субсидій, яка дає змогу малозабезпеченим людям орендувати житло за розумними цінами, а також надається допомога малозабезпеченим сім'ям.

Основні показники фінансування соціальної політики Швеції представлені в таблиці 2.3, в якій наведені ключові статистичні дані за відповідними напрямками:

Основні напрямки фінансування соціальної політики Швеції

Напрямок соціальної політики	Частка у загальних витратах (2022 рік), %	Ключові програми та механізми
Охорона здоров'я	26,5	Універсальне медичне обслуговування, фінансування лікарень, доступ до медичних послуг
Пенсії та соціальне забезпечення	31,2	Програми пенсійного забезпечення, підтримка людей похилого віку
Освіта та професійна підготовка	14,8	Фінансування шкіл, університетів, програм професійної перепідготовки
Допомога малозабезпеченим сім'ям	7,6	Соціальні субсидії, допомога багатодітним та малозабезпеченим сім'ям
Інклюзивні програми для осіб з інвалідністю	6,9	Підтримка доступності інфраструктури, програми працевлаштування для людей з інвалідністю
Інші соціальні програми	13,0	Субсидії на житло, допомога безробітним, підтримка малозабезпечених

Джерело: складено автором за матеріалами [22].

З аналізу даних, наведених в таблиці, можна зробити висновок, що Швеція розподіляє свої фінансові ресурси серед основних соціальних програм. Вагомий вклад державних інвестицій робиться у сферу соціального. Це є важливою частиною її стратегії, спрямованої на досягнення рівності та справедливості в суспільстві.

Україні варто звернути увагу та зосередитися на впровадженні і підтримці соціальних ініціатив у довгостроковій перспективі. Тобто треба персоналізувати підходи до боротьби з бідністю, системою соціального страхування, налагодити пенсійне забезпечення, забезпечувати доступність якісних і недорогих ліків для всіх, а також надавати підтримку людям, які опинилися у складних економічних умовах.

Найголовніше - це активна соціальна політика. Допомагаючи тим, хто самотійно не може впоратися з труднощами, держава створює можливості для всіх громадян. Завдяки цьому працюють ефективні програми соціальної інтеграції, які

значно підвищують рівень життя людей і допомагають їм адаптуватися до нового соціально-економічного середовища, яке суттєво відрізняється від того, до якого вони звикли. На завершення соціальна модель у Швеції базується на забезпеченні загального соціального забезпечення, фінансуванні за рахунок податків та активному залученні людей. Це забезпечує дуже заможне життя громадян, дає їм умови для висхідної соціальної мобільності, забезпечує стабільний розвиток суспільства в цілому. Для України є великий потенціал для поглинання певних елементів цієї моделі. Це підвищить рівень соціального захисту громадян, зменшить соціальну нерівність і прискорить розвиток інклюзивного суспільства [12].

Важливо відзначити, що в шведській моделі велика увага приділяється інноваціям у сфері соціальних послуг. У Швеції активно шукають нові способи покращення соціального забезпечення за допомогою сучасних інформаційних технологій, що робить доступ до цих послуг зручнішим для громадян і знижує бюрократичне навантаження. Наприклад, люди тут можуть подавати заявки на соціальні виплати, медичну допомогу або дізнаватися про можливості перекваліфікації через інтернет-платформи.

Це не лише підвищує прозорість і доступність системи, а й значно полегшує роботу державних установ. Крім того, Швеція інвестує у розвиток інфраструктури, щоб забезпечити кращий доступ до соціальних послуг у віддалених регіонах. Зокрема, виділяються кошти на створення мобільних медичних і соціальних служб, які можуть надати підтримку навіть у найвіддаленіших сільських місцевостях. Завдяки впровадженню нових технологій соціальна система стає більш ефективною і може оптимізувати витрати, зменшуючи значну частину адміністративних видатків.

Іншою фундаментальною основою соціальної політики Швеції є підтримка сімей. У Швеції діють активні програми допомоги молодим сім'ям і майбутнім батькам (зокрема, допомога при народженні дитини, відпустка по вагітності та

пологах або більш гнучкі умови праці). Зараз у соціальній політиці сприяння рівному розподілу догляду за дітьми та домашньої роботи між чоловіками та жінками є новою тенденцією. Водночас ця система субсидій значною мірою сприяла зменшенню бідності серед бідних дітей, які мають менші можливості через своє походження.

Система соціальних служб Швеції також приділяє особливу увагу сприянню працевлаштування інвалідів та інших слабких категорій людей. Програми адаптації робочих місць, які під силу навіть інвалідам, а також індивідуальні курси для підвищення кваліфікації та підвищення професійного рівня тих категорій населення, які можуть їх використовувати, — це зменшує безробіття серед таких груп і забезпечує стабільне джерело доходу. У результаті таких зусиль інваліди частково стають рівними в суспільстві, покращується їх соціальний статус і підвищується рівень життя [8].

Також, слід створити системи підтримки інвалідів у Швеції. Необхідно розробити та запровадити інклюзивні освітні програми для інвалідів. Соціальні послуги мають бути доступними для всіх через мережеві системи або мобільні телефони. Також необхідно мати умови для людей похилого віку для отримання соціальних послуг і зручностей у невеликих віддалених громадах.

Напрямки дій Швеції – це ще один приклад допомоги знедоленим, малозабезпеченим сім'ям, молодим матерям і літнім людям. Серед шляхів зменшення соціальної нерівності Україна повинна розглядати таку політику: побудувати плани житлових субсидій; зробити багато важливих медичних послуг безкоштовними; надати освіту за ціною, доступною кожному, а не лише тим, хто може собі це дозволити.

На сьогоднішній день, систему соціального захисту в Україні варто розвивати і вдосконалювати, спираючись на досвід Швеції. В свою чергу, це дозволить покращити умови життя для безробітних і пенсіонерів. Важливо забезпечити більшу доступність соціальних послуг для всіх верств населення, зокрема для

людей з обмеженими можливостями та інших вразливих груп. Вивчаючи шведські підходи, Україна зможе оновити свої програми підтримки громадян і зробити їх більш ефективними та справедливими.

Загалом, шведська соціальна модель може багато чому навчити інші країни. І це включає, будемо сподіватися, те, як завдяки фінансуванню соціальних послуг, кращому управлінню та цільовим програмам можна побудувати більш справедливе, рівноправніше та стабільніше суспільство. Впровадження деяких елементів цієї моделі в українське суспільство значно покращить не лише соціальну політику, а й рівень життя [15].

2.2. Порівняльний аналіз соціальних систем України та Швеції.

В кожній країні соціальні системи мають свої особливості та методи розв'язання важливих соціальних питань. Україна і Швеція знаходяться на різних рівнях розвитку цих систем, але водночас мають спільну мету - забезпечення добробуту населення. Порівнюючи соціальні моделі обох країн, можна виділити як основні відмінності, так і спільні риси, які суттєво впливають на формування їхньої соціальної політики. У Додатку Г наведені Характеристика авторських моделей соціальної політики держави.

Соціальні системи — це складні інституційні механізми, що регулюють розподіл матеріальних благ, доступ до послуг соціального страхування (соціальний захист, служби зайнятості), захист населення від соціальних ризиків та забезпечення базових умов життя (освіта, охорона здоров'я). Швеція часто виступає прикладом для інших країн у прагненні стати однією з найрозвиненіших соціальних держав у світі. Водночас Україна, перебуваючи на шляху реформ, має на меті адаптувати свою соціальну політику відповідно до європейських стандартів і практик. Вона стикається як з економічними, так і з політичними проблемами. Щоб порівняти минулий досвід п'яти європейських країн, ми повинні спочатку

розглянути такі компоненти як охорона здоров'я, пенсійна система, соціальне забезпечення (схеми соціального страхування), політика зайнятості, оподаткування та система перерозподілу доходів. Збільшення загального обсягу соціальних витрат у структурі національного доходу, індексів добробуту населення, частки людей з рівнем бідності нижче одного долара США на день та рівня індексу людського розвитку має бути тим, де наші заходи спрямовані на покращення.

У Швеції, сфера охорона здоров'я фінансується в основному за рахунок податків і є майже повністю державною. Громадяни мають доступ до якісної медичної допомоги, яка забезпечується муніципалітетами та регіональними радами. У Швеції діє принцип універсальності: кожен громадянин має право на однаковий рівень медичного обслуговування незалежно від доходів [12].

В Україні ж охорона здоров'я перебуває у стані трансформації. В останні роки проводиться реформа, спрямована на запровадження моделі державного медичного страхування через Національну службу здоров'я України (НСЗУ). У той же час система все ще залишається недостатньо фінансованою, з високим рівнем тіньових платежів, нерівномірним доступом до якісної медичної допомоги, особливо у сільській місцевості. Пацієнти часто змушені покривати значну частину витрат на медичні послуги самотійно.

Згідно з даними Світового банку та ВООЗ, співвідношення витрат на охорону здоров'я у відсотках до ВВП становить близько 11% у Швеції, тоді як в Україні цей показник коливається в межах 7%, причому значна частина цих витрат є приватними.

Таблиця 2.4

Співвідношення витрат на охорону здоров'я у відсотках до ВВП у Швеції, та Україні

Показник	Україна	Швеція
Витрати на охорону здоров'я (% ВВП)	7,1	11,1
Середня тривалість життя (років)	72,0	83,1
Рівень смертності на 1000 осіб	13,9	8,3

Показник	Україна	Швеція
Частка державних витрат у системі охорони здоров'я (%)	56	84

Джерело: складено автором за матеріалами [34].

Як бачимо, Швеція витрачає значно більше на систему охорони здоров'я не лише у абсолютних числах, але й у частці ВВП, що забезпечує вищу якість послуг, довшу тривалість життя та нижчі показники смертності. Це свідчить про стратегічний пріоритет соціального сектору у державній політиці.

Наступною складовою для порівняння є пенсійна система. У Швеції пенсійна система побудована на трьох рівнях: загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, обов'язкові трудові пенсії (в межах колективних договорів) та добровільні індивідуальні накопичення. Основна модель – це система «рахунків внесків», де пенсія безпосередньо залежить від розміру сплачених внесків та тривалості трудового стажу, але водночас діє принцип солідарності.

В Україні пенсійна система є переважно солідарною, де внески нинішніх працівників спрямовуються на виплати пенсіонерам. Накопичувальний рівень функціонально не запроваджено, хоча законодавчо передбачений. Станом на 2025 рік, пенсійна система залишається фінансово нестійкою через демографічні зміни, значну тінізацію економіки, високе співвідношення пенсіонерів до платників внесків та низький рівень середньої пенсії.

Таблиця 2.5

Пенсійна система у Швеції та Україні

Показник	Україна	Швеція
Середній розмір пенсії (євро/місяць)	120	1600
Частка пенсіонерів у структурі населення (%)	27	20
Частка ВВП, що спрямовується на пенсійні виплати (%)	10,4	7,5
Запровадження накопичувального рівня	ні	так
Пенсійний вік (чоловіки/жінки)	60/60	66/66

Джерело: складено автором за матеріалами [24].

Наведена таблиця демонструє не лише різницю у середньому рівні пенсійного забезпечення, але й у структурі пенсійної моделі. Швеція має гнучку, багаторівневу систему, яка стимулює офіційне працевлаштування та довготривале перебування на ринку праці. В Україні ж зберігається жорстка солідарна модель, яка не відповідає сучасним економічним та демографічним умовам.

Швеції активно регулює сферу зайнятості. Країна фокусується на системі соціальної справедливості, яка в свою чергу забезпечує надійний захист прав працівників, гнучкі умови роботи та можливості для професійного навчання і перепідготовки. Завдяки тісній співпраці між працівниками, профспілками та урядом, ринок праці функціонує ефективно і відповідає потребам робітників.

У країні діє дуже ефективне страхування на випадок безробіття, яке забезпечує гідну допомогу в доході, водночас наголошуючи на швидкому поверненні до роботи. Система сприяння працевлаштуванню в Україні не така комплексна, як на Заході. Безробітні можуть звертатися за допомогою до служб зайнятості, але рівень ефективності цих установ важко уникнути критики. Деякі програми з працевлаштування можуть бути віддалені від реальних потреб ринку праці. У багатьох сферах умови роботи залишаються нестабільними, а порушення трудових прав трапляються досить часто. Ситуація на національному ринку праці ускладнюється ще більше через значний відтік робітників, які виїжджають працювати за кордон.

Таблиця 2.6

Ринок праці у Швеції та Україні

Показник	Україна	Швеція
Рівень безробіття (%)	8,9	7,2
Частка молоді (15–24 роки), яка не працює і не навчається (%)	15,8	6,3
Середня заробітна плата (євро/місяць)	490	3650
Тривалість виплат по безробіттю (місяців)	до 9	до 14
Частка тіньової зайнятості (%)	21	3

Джерело: складено автором за матеріалами [29].

Ключовим моментом є й те, що в Швеції, на ринку праці сприятливі умови для офіційного працевлаштування. Країна забезпечує гідну заробітну плату та соціальний захист для тих, хто тимчасово залишився без роботи. Водночас українська система потребує суттєвих змін, особливо у питаннях контролю над неформальною зайнятістю та впровадження ефективних програм підтримки працевлаштування.

Окремої уваги заслуговує соціальне забезпечення – система допомог, субсидій, підтримки вразливих категорій населення. У Швеції діє універсальна модель соціального захисту, яка охоплює широкі верстви населення - від сімей з дітьми до людей з інвалідністю та пенсіонерів. Виплати здійснюються у грошовій формі, адресно та часто автоматично. Важливим є дотримання принципу гідного мінімуму, що гарантує, що ніхто не опиниться за межею бідності.

В Україні система соціального забезпечення розвинена фрагментарно. Вона характеризується множинністю видів допомог, складними механізмами призначення, бюрократизмом та значними втратами ефективності. Принцип адресності поступово впроваджується, однак повної автоматизації чи цифрової оптимізації процесів поки що не досягнуто.

Таблиця 2.7

Соціальне забезпечення у Швеції та Україні

Показник	Україна	Швеція
Частка населення, яке отримує соціальні виплати (%)	31	45
Обсяг соціальних трансфертів (% ВВП)	14,2	25,7
Середній розмір допомоги при народженні дитини (євро)	1230	3100
Дитячі виплати (щомісячно, євро)	40	120–150
Частка сімей, які отримують житлові субсидії (%)	14	6

Джерело: складено автором за матеріалами [31].

У таблиці помітно, що хоча в Україні соціальні виплати охоплюють велику частину населення, їхня ефективність та вплив на добробут є нижчими порівняно зі

шведською моделлю. Значна частина виплат в Україні має символічний розмір, не забезпечуючи гідного рівня життя.

В Україні система оподаткування номінально є пропорційною (18% ПДФО), однак реальний фіскальний тиск значно нижчий через високу тінізацію економіки, низьку податкову дисципліну та обмежену довіру громадян до органів влади. У результаті система не виконує повною мірою функцію справедливого перерозподілу доходів.

Таблиця 2.8

Соціальне забезпечення у Швеції та Україні

Показник	Україна	Швеція
Податок на доходи фізичних осіб (%)	18	до 57
ПДВ (%)	20	25
Частка податкових надходжень у ВВП (%)	32	44
Індекс Джині (коефіцієнт нерівності доходів)	0,27	0,25
Рівень довіри до податкової системи (%)	21	74

Джерело: складено автором за матеріалами [32].

Окреме місце у порівнянні соціальних систем займає пенсійне забезпечення. Швеція має трирівневу модель пенсійної системи: державна базова пенсія, обов'язкова накопичувальна пенсія та добровільні пенсійні заощадження. Такий підхід забезпечує фінансову стійкість системи, а також дає змогу громадянам впливати на розмір своєї майбутньої пенсії. У системі чітко працює принцип залежності пенсійних виплат від тривалості трудової діяльності та рівня заробітку.

В Україні діє солідарна система з елементами обов'язкового накопичувального рівня, однак останній ще не функціонує повноцінно. У результаті зростає навантаження на солідарний бюджет, а розмір пенсій часто не відповідає фактичним потребам літніх людей. Крім того, через тінізацію доходів багато громадян отримують мінімальні пенсії, навіть після тривалого трудового стажу.

Характеристика накопичувальної системи у Швеції та Україні

Показник	Україна	Швеція
Середній розмір пенсії (євро/місяць)	110	1600
Частка пенсіонерів, які отримують мінімальну пенсію (%)	63	7
Співвідношення пенсії до середньої зарплати (%)	22	44
Очікуване навантаження на солідарну систему (2040 рік, співвідношення працюючих до пенсіонерів)	1,4:1	2,1:1
Існування обов'язкової накопичувальної системи	ні	так

Джерело: складено автором за матеріалами [30].

Ця таблиця є ще одним доказом того, що шведська система також є більш надійною та справедливою. В Україні, якщо найближчим часом не буде запроваджено накопичувальний рівень пільг і реформу солідарної системи, фінансування може завалитися через десять років.

У результаті, важливим завданням є відновлення довіри до інститутів соціальної захисту як у Швеції, так і в інших країнах, що проходять складний шлях реформ. Прозорість процедур і широке впровадження цифрових технологій - саме це відіграє важливу у довірі у населення. Люди звертаються до соціальних служб із впевненістю, що їх проблеми будуть розглянуті справедливо та ефективно.

В Україні інституційна довіра до соціальних служб залишається низькою. Частими є випадки формалізму, затримок, корупційних ризиків, особливо в сфері отримання субсидій чи оформлення пільг. Це відштовхує частину громадян від звернення по допомогу, навіть коли вони мають на неї право.

Таблиця 2.10

Відношення до системи соціального захисту у Швеції та Україні

Показник	Україна	Швеція
Частка громадян, які довіряють системі соціального захисту (%)	17	82
Рівень цифровізації соціальних послуг (%)	43	98
Частка скарг на дії органів соцзахисту (%)	12	1,7
Наявність посади соціального омбудсмена	частково	так
Рівень обізнаності населення щодо своїх соціальних прав (%)	36	88

Джерело: складено автором за матеріалами [36].

Отже, згідно таблиці 2.10, ми можемо стверджувати, що успіх шведської соціальної системи базується на високому рівні довіри громадян до її установ, що досягається завдяки надійному законодавству, сучасним цифровим рішенням та якісному державному управлінню.

Окрім технічних і фінансових характеристик, важливим чинником успішності соціальної моделі є рівень солідарності у суспільстві. У Швеції з дитинства прищеплюються цінності спільної відповідальності, рівності, підтримки слабших. Це виражається як у високій податковій дисципліні, так і в готовності громадян підтримувати перерозподіл на користь соціально вразливих груп.

В Україні зростає громадянська солідарність, особливо після 2014 року. Повномасштабне вторгнення 2022 року лише посилило цю тенденцію. Соціальна підтримка інтегрована в повсякденне життя в Україні. Волонтерський рух, розвиток благодійних ініціатив і місцеві форми взаємодопомоги навіть стали бізнес-секторами. Але паралельні з державною системою, а не повністю її замінюють і часто не регулюються самостійно на інституційному рівні.

Проаналізувавши відношення до системи соціального захисту, можна зробити такі висновки. Соціальна система Швеції є добре організованою, багаторівневою та стабільною, що базується на високому рівні довіри та відповідальності в суспільстві. Вона є прикладом гармонійного поєднання економічної ефективності з соціальною справедливістю. Сьогодні, система України перебуває на етапі змін і стикається з чисельними викликами, серед яких – недостатнє фінансування, розрізненість підходів, слабкість інституцій та нерівномірний доступ населення до соціальних послуг.

Для зміцнення соціальної системи в Україні важливим є врахування шведського досвіду не лише у технічному чи інституційному вимірі, але й у ціннісному. Україна має потенціал до розбудови ефективної моделі соціального захисту, однак для цього потрібне комплексне реформування, яке включає:

системне оновлення законодавства, цифровізацію процедур, боротьбу з тіньовою зайнятістю, розвиток професійної підготовки працівників соціальної сфери, підвищення стандартів якості надання соціальних послуг. Одночасно потрібно зміцнювати довіру громадян до державних інституцій шляхом прозорі комунікації, зворотного зв'язку та реальної участі громадськості у формуванні соціальної політики.

Найбільш перспективним напрямом розвитку української соціальної системи є впровадження принципу адресності – тобто фокусування державної підтримки на тих, хто справді її потребує. Швеція також застосовує подібний підхід, однак на основі ретельного аналізу доходів, соціального становища та життєвих обставин громадян. В Україні ж поки що існують як надмірне навантаження на систему через необґрунтоване коло пільговиків, так і випадки, коли вразливі категорії залишаються поза увагою [32].

Важливим аспектом соціальної системи є житлова політика. У Швеції держава та місцеві органи влади підтримують будівництво доступного житла, надають субсидії на оренду та сприяють розвитку житлових кооперативів. Основна мета цієї політики - запобігти соціальній сегрегації та забезпечити кожному громадянину рівний доступ до якісного житла. Особливо важливим є те, що житлова політика інтегрована із соціальними службами та системою підтримки для осіб з особливими потребами, молоді, літніх людей.

В Україні житлова політика тривалий час залишалась периферійним напрямом соціального захисту. В Україні програми державної підтримки працюють нерівномірно. Субсидії часто не покривають фактичних витрат на житлово-комунальні послуги. Через воєнні дії питання житла для внутрішньо переміщених осіб та потерпілих стало надзвичайно гострим. Україні необхідно не лише розвивати тимчасове житло, а й створювати довгострокові моделі соціального житла та підтримки доступної оренди, спираючись на досвід країн Північної Європи.

Ще одним важливим напрямком є підтримка сімей з дітьми. У Швеції діє комплексна система допомоги, яка включає тривалі оплачувані декретні відпустки (до 480 днів, які можна розподілити між батьками), дитячі виплати незалежно від рівня доходу, субсидії на догляд за дітьми, безкоштовне харчування у школах та муніципальні програми підтримки батьків. Такий підхід сприяє збільшенню народжуваності, що забезпечує рівномірний розподіл батьківських.

В Україні система підтримки сімей має обмежений фінансовий потенціал і не завжди стимулює народжуваність чи гендерну рівність у сфері догляду за дітьми. Розмір декретної відпустки залишається низьким, а послуги догляду за дітьми – недоступними для значної частини населення. Крім того, відсутня системна підтримка працюючих батьків у вигляді гнучкого графіку чи розвитку муніципальних дитячих установ.

Цифри свідчать про системний підхід у Швеції до підтримки сім'ї як базового соціального інституту, тоді як в Україні заходи часто є ситуативними й недостатньо інтегрованими в загальну соціальну політику [26].

Таблиця 2.11

Відношення до системи соціального захисту у Швеції та Україні

Показник	Україна	Швеція
Тривалість оплачуваної декретної відпустки (днів)	126–140	480
Можливість поділу декрету між батьками	частково	повністю
Дитяча допомога (євро/місяць)	~50	~120
Частка дітей, охоплених дошкільною освітою (%)	62	95
Безкоштовне харчування у школах	обмежено	повністю

Джерело: складено автором за матеріалами [35].

Розглянувши інформацію з таблиці 2.11, можна зробити висновок, що шведська система спрямована на забезпечення довгострокової стабільності, високого рівня життя, справедливого розподілу ресурсів і розвитку людського капіталу. Україна, попри складні умови, пов'язані з воєнним конфліктом і соціально-економічною нестабільністю, має можливість поступово оновлювати

свою соціальну систему, опираючись як на власні ресурси, так і на успішний досвід інших країн.

2.3. Оцінка переваг та викликів для розвитку двостороннього співробітництва в соціальній сфері.

Україні важливо налагодити тісну співпрацю зі Швецією в соціальних інституціях. Завдяки розвиненій соціальній системі Швеція має великий досвід, яким охоче ділитися з іншими країнами, зокрема з Україною. Особливо перспективними напрямками такої співпраці є охорона здоров'я, соціальний захист, освіта та підтримка найуразливіших груп населення.

Завдяки продуманій соціальній політиці Швеція відома тим, що забезпечує рівні можливості для всіх громадян незалежно від їх соціального статусу. У соціальній сфері України співробітництво зі Швецією зосереджено переважно на транспонуванні шведських моделей в українські реалії, відображення соціально-економічних особливостей країни.

В Україні зараз триває масштабна реформа медичної сфери, що передбачає оновлення лікарень, впровадження електронних медичних послуг та покращення доступу населення до якісної допомоги. Швеція активно підтримує ці зміни, надаючи технічну допомогу, зокрема у реформуванні фінансування медичних послуг, розвитку телемедицини та оптимізації роботи медичних закладів.

Згідно з даними Світової організації охорони здоров'я, Швеція займає одне з перших місць за рівнем доступності медичних послуг для населення, і Україна намагається інтегрувати деякі з цих моделей у свою систему [29].

Крім того, Швеція допомогла розробити модель фінансування, яка базується на принципі «гроші йдуть за пацієнтом». По-перше, це сприяє ефективному використанню медичних ресурсів, по-друге, мінімізує корупцію в медичному секторі.

Систему соціального забезпечення Швеції можна підсумувати як модель високого рівня, яка втілює солідарність. Саме держава бере на себе основну частину державного забезпечення громадян у разі потреби. В Україні через економічну нестабільність запроваджено низку пенсійних реформ та програм допомоги; однак, навіть враховуючи цей факт, значні недоліки все ще потребують усунення.

В останні роки в Україні відбуваються значні зміни у сфері інклюзивної освіти. Швеція є однією з небагатьох розвинених країн, де всі діти, включно з тими, хто має інвалідність або особливі освітні потреби, отримують рівний доступ до навчання. Україна активно переймає шведський досвід у цій галузі, впроваджуючи моделі навчання, які гарантують рівні можливості для кожного учня. Це сприяє кращій інтеграції дітей з інвалідністю у суспільство. Шведські фахівці також беруть участь у розробці програм підготовки педагогів та адаптації навчальних планів, щоб зробити освіту більш доступною та ефективною для всіх учнів.

Не менш важливим є підтримка соціального підприємництва. У Швеції існує велика кількість соціальних підприємств, які орієнтовані не тільки на прибуток, але й на вирішення соціальних проблем, таких як безробіття, бідність, проблеми з інтеграцією мігрантів тощо. Україна, запроваджуючи соціальне підприємництво як новий елемент економічного розвитку, бере до уваги шведські ініціативи і адаптує їх до своїх реалій [20].

Таблиця 2.12

Порівняння соціальних витрат Швеції та України (2022-2023 роки)

Показник	Швеція, млн. дол. США	Україна, млн. дол. США
Охорона здоров'я	18,4	4,1
Соціальні виплати (пенсії, допомога)	40,2	11,5
Освіта та інклюзивність	9,5	2,8
Інші соціальні програми	6,3	1,4

Джерело: складено автором за матеріалами [30].

- Охорона здоров'я: як наслідок, Швеція має значно вищі витрати на утримання, ніж Україна, і тому може надавати високий рівень послуг своїм громадянам.

- Швеція інвестує у забезпечення громадян через різні соціальні програми, в які входять пенсії, допомога безробітним, підтримку для осіб з обмеженими можливостями та інші соціальні виплати. Створюються умови для високого рівня життя всього населення, незалежно соціального статусу.

- Освіта та інклюзія: Швеція витрачає досить багато грошей – значно більше, наприклад, ніж Україна на навчання всіх громадян, включно з дітьми з особливими освітніми потребами, для розвитку інклюзивних практик в освіті. Таким чином, соціальне співробітництво між Україною та Швецією надає Україні не лише необхідну допомогу в реформуванні соціальних інститутів, а й у розвитку сучасних підходів до вирішення соціальних проблем.

Обмін досвідом, підготовка підручників і посібників для реформування соціальних служб стає одним із рятівних кругів, про які запитує Україна. Серед усіх систем соціального захисту у світі мережі шведського типу є найефективнішими в обслуговуванні людей; тому Швеція консультує Україну щодо організації адресної допомоги соціально незахищеним верствам населення, вдосконалення методів інтеграції людей у суспільство та боротьби з бідністю.

У сфері охорони здоров'я шведська модель показує, як забезпечити якісну медичну допомогу населенню. Ключовим аспектом для України є впровадження електронних медичних систем, які зменшують витрати на адміністрацію та підвищують прозорість роботи лікарень. Швеція підтримує ці ініціативи через технічну допомогу та фінансування, сприяючи модернізації української медицини.

Наприклад, електронні медичні картки чи онлайн-запис до лікарів уже поступово впроваджуються в Україні за зразком скандинавських країн. Це дозволяє скоротити черги, уникнути втрати документів і забезпечити швидкий доступ до

історії хвороби. Такий підхід не лише оптимізує роботу медиків, а й робить послуги зручнішими для пацієнтів [9].

Варто зазначити, що не тільки Швеція повинна допомогти модернізувати українську пенсійну систему. Досвід Швеції, де пенсійна система є однією з найбільш надійних і прогресивних у світі, дуже цінний для України, яка має низку проблем у цій сфері. Тому Швеція заохочує Україну створити хороші системи захисту прав пенсіонерів та інших жителів сіл; таким чином можна підтримувати стабільність соціальних виплат.

Україна має можливість значно покращити доступність медичних та соціальних послуг для всіх верств населення, переймаючи досвід Швеції. Це допоможе знизити соціальну нерівність і наблизити українську соціальну політику до європейських стандартів, що є важливим кроком на шляху до розвитку суспільства.

Велику увагу в Україні приділяють освіті, зокрема інклюзивній. Враховуючи шведський досвід створення рівних умов для навчання дітей з особливими потребами, а також дітей із сільських і віддалених районів, в Україні впроваджуються заходи, які сприяють рівному доступу до освіти. Це має підвищити загальну якість навчання та сприяти інтеграції різних соціальних груп у суспільство.

Взаємодія України і Швеції підвищує ефективність роботи відповідних інституцій. Залежно від подальшого розвитку партнерства, Україна зможе досягти значних успіхів у покращенні рівня життя свого населення [19].

Наразі триває оцінка ефективності реалізації спільних програм і ініціатив у соціальній сфері, які підтримує Швеція. Вона відіграє ключову роль на всіх етапах реформ - від розробки стратегій до їх впровадження. Шведські фахівці надають технічну та консультаційну допомогу українським установам, що сприяє успішному впровадженню нових механізмів соціальної політики.

Також є низка програм української соціальної політики, які спрямовані на підтримку людей з обмеженими можливостями. Швеція має великий досвід у розробці комплексних програм, які враховують потреби людей з обмеженими можливостями, таких як освіта, медицина, транспорт і соціальні послуги. Україні не вистачає відповідних концепцій, що стосується її власної системи, хоча вони були впроваджені в деяких частинах країни, франкомовній Бельгії, східній Польщі, російському Опорі, зруйнованій війною Україні, а також у західній Європі, Угорщині

Наразі проекти в договорах між Швецією та Сполученими Штатами та Європейським Союзом щодо програм допомоги біженцям і внутрішньо переміщеним особам, які працювали в Україні у великих кількостях через переміщення людей. Швеція активно допомагає Україні у створенні механізмів допомоги цим людям, коли вони виходять у суспільство, надаючи будинки, можливості роботи та медичні заклади.

Ще один аспект співпраці – покращення умов для літніх людей. В Україні пенсійна система швидко трансформується, але досі ніде не вдалося досягти угоди. У той час як у Швеції пенсії мають стабільну вартість і значно перевищують середній дохід, вік навіть бачить ще багато років – вони є безкоштовними як частина охорони здоров'я, а також безкоштовне опалення для людей, які дійсно цього потребують. Україна, намагаючись підвищити рівень пенсій, охоче отримує будь-яку інформацію про шведські системи пенсійного забезпечення та наслідує їх, наскільки це дозволяє наша власна ситуація.

Таблиця 2.13

Рівень пенсійного забезпечення в Швеції та Україні

Країна	Середній розмір пенсії (на місяць)	Відсоток від середнього доходу	Реформи в пенсійній сфері
Швеція	19,500 SEK (приблизно 1,800 USD)	70% від середнього доходу	Система часткової приватизації пенсійних накопичень, стійкість державної пенсійної системи

Країна	Середній розмір пенсії (на місяць)	Відсоток від середнього доходу	Реформи в пенсійній сфері
Україна	3,500 UAH (приблизно 130 USD)	50% від середнього доходу	Реформа пенсійної системи, перехід до накопичувальної системи

Джерело: складено автором за матеріалами [35].

Суттєва різниця між пенсіями в Швеції та Україні очевидна з таблиці вище. У Швеції більш стабільна система соціального забезпечення з трьома рівнями: національним, професійним та особистим. Українська система потребує реформування, зокрема переходу до накопичувального пенсійного забезпечення. Ця зміна може покращити якість життя, зокрема пенсіонерів.

Завдяки багатокomпонентній фінансовій підтримці міжнародних фондів, серед яких окрему нішу займає Швеція, в Україні реалізуються численні курси, зорієнтовані на формування компетентностей серед молоді, насамперед у географічно периферійних регіонах із обмеженим ресурсним потенціалом. Спостерігається чіткий акцент на програмах молодіжного підприємництва, що, у свою чергу, модифікують економічну суб'єктність молодих громадян.

Одночасно з цим, у фокусі кооперації перебуває питання консолідації соціальної інфраструктури на територіях постконфліктного типу. Швеція ініціює і підтримує оновлення об'єктів базової інфраструктури, що виступає каталізатором як для інтенсивного розвитку людського капіталу, так і для трансформації доступу до послуг медицини та професійної освіти. Ці процеси опосередковано сприяють детонації покращення життєвих стандартів серед локальних спільнот.

У контексті зміцнення системи соціального захисту особливо релевантною виглядає можливість імплементації шведських стандартів у вітчизняні реалії. Така трансферна співпраця передбачає підвищення інституційної спроможності надавачів соціальних послуг, з одночасним розширенням сфери доступності для вразливих сегментів населення.

Паралельно з соціальними інноваціями розгортається ініціативний процес адаптації моделей соціального обслуговування, в якому шведська пенсійна система набуває значення реперної точки для реформаторських практик. Вона задає парадигму забезпечення гідного рівня життя на різних етапах життєвого циклу — від активного періоду трудової діяльності до етапів втрати працездатності.

Розвиток громадянських інститутів через ініціативи підтримки молоді, осіб похилого віку та інших уразливих категорій є водночас і наслідком, і передумовою подальшої імплементації принципів соціальної справедливості. Вони сприяють інституціоналізації рівного доступу до ресурсів і послуг, закладаючи основи нової соціальної архітекτονіки.

Таким чином, партнерство між Україною та Швецією потенційно репрезентує собою мультидисциплінарну платформу для стимуляції комплексних соціальних трансформацій, орієнтованих на довгострокове підвищення якості життя та стійкість соціальних систем.

Висновки до розділу 2

Порівнюючи соціальні системи Швеції та України, можна знайти як переваги, так і недоліки кожної з них. Швеція пропонує всім верствам населення гідне життя. І навпаки, в Україні невідповідності у фінансуванні та реалізації суспільних ініціатив обмежують доступ людей до основних соціальних послуг. Використання шведських методів допоможе зміцнити соціальну політику шляхом покращення програм підтримки та збільшення фінансування.

Співпраця між Україною та Швецією в соціальній сфері не лише допомагає впроваджувати передовий досвід у сферах соціального захисту, охорони здоров'я, освіти та пенсійного забезпечення, але й сприяє впровадженню цього досвіду.

Для України шведська підтримка розвитку відкритого суспільства, медичних послуг та соціального підприємництва є корисною. Вивчення шведського досвіду у

розробці нових моделей пенсійних фондів та соціальних послуг може дозволити Україні підвищити рівень життя своїх громадян. Спільні проекти, спрямовані на допомогу молоді, людям похилого віку та малозабезпеченим верствам населення, допомагають українському суспільству стати більш інтегрованим та справедливим. По суті, можна стверджувати, що спільні проекти Швеції та України мають величезний потенціал розвитку для підтримки реформ, що гарантують рівний рівень життя для всіх українців.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ШВЕЦІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

3.1 Розробка моделі міжнародного економічного співробітництва у соціальній сфері між Україною та Швецією.

Модель міжнародного економічного співробітництва у соціальній сфері між Україною та Швецією повинна ґрунтуватися на глибокому аналізі існуючих соціально-економічних систем, стратегічних пріоритетів обох держав, наявному досвіді співпраці та потенціалі для взаємодії в контексті європейської інтеграції та глобалізаційних викликів. Україна, перебуваючи в умовах трансформаційної економіки, з постійними викликами соціального характеру, може значною мірою скористатися підтримкою та експертизою Швеції – країни, яка є одним із світових лідерів у сфері соціального захисту, гендерної рівності, інклюзивної політики та сталого розвитку. У Додатку Д, для порівняння, наведена характеристика американської, японської та європейської моделей соціальної політики.

Передумови для розробки моделі співробітництва формуються не лише на основі різниці в економічному потенціалі, а й у контексті спільних цінностей: демократії, прав людини, верховенства права, недискримінації. Швеція є активним донором у рамках міжнародної допомоги Україні, зокрема через Шведське агентство міжнародного розвитку (SIDA), яке реалізує численні проєкти у сферах охорони здоров'я, підтримки реформ, зміцнення соціальних послуг, захисту прав жінок і дітей. Водночас Україна, прагнучи до європейської інтеграції, зацікавлена у вивченні найкращих практик північноєвропейських країн, насамперед у контексті формування ефективної, справедливої та прозорої соціальної політики [29].

За допомогою моделі співпраці слід узагальнити кілька ключових аспектів: надати реформам необхідну підтримку як системно, так і організаційно; програми передачі технологій та досвіду; спільні курси підвищення кваліфікації; розширено

участь недержавних організацій у соціальних проектах; половина для підтримки проектів обох сторін через двосторонні та багатосторонні платформи. Ми маємо робити акцент на інноваціях у соціальній сфері, таких як електронні послуги, системи автоматизації адміністрування та впровадження процесів допомоги. Для підготовки до створення центрів аналізу соціально-економічних тенденцій У сфері соціальних послуг відтепер має здійснюватися пильний нагляд за якістю.

Розробка моделі має спиратися на об'єктивний аналіз соціального стану населення, показників якості життя, індексу людського розвитку, структурного складу соціальних видатків у бюджетах обох країн.

Таблиця 3.1

Соціальний стан населення в Швеції та Україні

Показник	Україна	Швеція
Індекс людського розвитку (2023)	0,773	0,945
Частка соціальних видатків у ВВП (%)	17,2	28,1
Рівень бідності (%)	24,1	6,7
Середня тривалість життя (років)	72	83
Витрати на охорону здоров'я у ВВП (%)	7,6	11,0
Кількість лікарів на 1000 осіб	2,7	4,2
Частка безробіття серед молоді (%)	18,3	8,9

Джерело: складено автором за матеріалами [28].

Як видно з таблиці, Швеція значно випереджає Україну за основними показниками соціального розвитку. Саме тому для України важливо адаптувати не лише технічні підходи, а й принципи, що лежать в основі шведської соціальної моделі – солідарність, профілактичний підхід, забезпечення базових потреб через державні гарантії, розвиток соціального діалогу та інвестиції в людський капітал.

Особливо важливо у рамках моделі міжнародного співробітництва визначити конкретні пріоритети, серед яких можуть бути: розвиток інституційної спроможності Міністерства соціальної політики України, впровадження системи соціального аудиту, навчання працівників соціальної сфери за стандартами ЄС,

спільна розробка цифрових платформ для обліку пільг та соціальних послуг, участь у пілотних проєктах з оцінки ефективності соціальних інтервенцій.

Успішна реалізація моделі міжнародного економічного співробітництва у соціальній сфері між Україною та Швецією потребує системного підходу до фінансування спільних ініціатив. Варто зазначити, що Швеція багато років є одним із найбільших донорів України у сфері підтримки реформ. Згідно з аналізом даних OECD, у 2022 році країна виділила понад 280 мільйонів євро на різні програми допомоги, значна частина яких була спрямована на соціальну сферу - зокрема, на інклюзію, права жінок, підтримку переселенців та розвиток соціального підприємництва. Це свідчить про наявність не лише політичної волі, а й практичної бази для формування сталої та взаємовигідної співпраці.

В основі запропонованої моделі має лежати концепція партнерства розвитку. Тобто Україна може впровадити платформу для соціальних заходів. У свою чергу, Швеція готова підтримати інституційну трансформацію України, надати експертну допомогу та фінансування для реалізації конкретних програм.

Таким чином, шведська підтримка не лише зміцнює соціальну сферу України, а й сприяє розвитку сталих механізмів соціальної допомоги, що відповідають європейським стандартам, відкриваючи нові можливості для реформ.

Одним із можливих інструментів співпраці може стати створення Українсько-Шведського центру соціальних інновацій – незалежної платформи, яка координуватиме пілотні проєкти, забезпечуватиме аналітичний супровід реформ, проводитиме навчання соціальних працівників та модеруватиме діалог між владою, бізнесом і громадянським суспільством. Такий центр може функціонувати за моделлю Public-Private Partnership (PPP) із залученням інвестицій шведських фондів, українського державного фінансування та донорської підтримки ЄС [36].

У моделі особливу увагу слід приділити аспекту цифровізації. В Україні є певний досвід електронних сервісів, прикладом цього є їхня ініціатива «Дія» – платформа, яка містить соціальні сервіси. Швеція зробить експертну оцінку безпеки

даних, запровадивши електронну ідентифікацію, аналізуючи досить структуровані дані для оцінки соціальної політики. Спільна робота над цифровими інструментами дозволить наступному поколінню соціальних послуг більше, ніж будь-коли, зосередитися на потребах громадян, характеризуючись високим рівнем довіри, доступністю та прозорістю.

Для кращої оцінки ефективності запропонованих заходів доцільно використовувати систему індикаторів, зокрема:

Таблиця 3.2

Система індикаторів запропонованої моделі співробітництва

Показник	Поточне значення в Україні	Цільове значення після реалізації моделі
Частка населення, що має доступ до соцпослуг онлайн (%)	47	80
Частка витрат на активні програми зайнятості (%)	18	30
Кількість соціальних проєктів за участю громад	350	1000
Рівень охоплення населення пенсійною системою (%)	84	95
Частка пільг, наданих через цифрові платформи (%)	32	85

Джерело: дослідження автору.

З даних, наведених в таблиці 3.2, можна зробити висновок, що модель співпраці відкриває нові можливості для підвищення якості життя в Україні, сприяє розвитку соціальної політики на європейських засадах і зміцнює партнерські відносини між двома країнами на основі довіри та спільних цінностей. типу соціального партнерства на базі солідарності, інновацій і сталого розвитку.

Реалізація моделі міжнародного економічного співробітництва у соціальній сфері має спиратися також на нормативно-правову базу, яка визначає рамки партнерства між державами. Наразі між Україною та Швецією укладено низку двосторонніх угод у сфері соціального захисту, освіти, гендерної рівності, охорони здоров'я. Однак для ефективної реалізації нової моделі потрібне розширення

правового інструментарію – зокрема, укладення окремого Меморандуму про стратегічне партнерство у соціальній сфері. Він може включати положення про спільне фінансування проєктів, гарантії прав громадян обох країн, взаємне визнання кваліфікацій у соціальній роботі, обмін базами даних у рамках захисту персональної інформації.

Не менш важливою є інституційна підтримка такої моделі. Координація має здійснюватися через профільні міністерства обох країн – Міністерство соціальної політики України та Міністерство охорони здоров'я та соціальних справ Швеції. Водночас пропонується створити Спільну міжвідомчу комісію, яка на постійній основі здійснюватиме моніторинг реалізації ініціатив, розроблятиме нові напрямки співпраці та забезпечуватиме зв'язок із регіональними структурами, НУО та експертною спільнотою [35].

Іншою важливою ланкою моделі є освітній компонент. Підготовка кадрів для соціальної сфери має враховувати найкращі практики ЄС, зокрема Швеції. У межах моделі співпраці слід ініціювати створення двосторонніх академічних програм, обмінів між університетами, програм подвійних дипломів у галузі соціальної роботи, охорони здоров'я, демографії. Особливо перспективним виглядає впровадження спільних магістерських програм, які поєднуюватимуть теоретичну підготовку з практикою в обох країнах. Це сприятиме підготовці нової генерації фахівців, здатних працювати у транснаціональному середовищі.

Доцільно також розглядати можливість створення Українсько-Шведського соціального фонду – спеціального фінансового інструменту для підтримки довгострокових соціальних програм. Такий фонд може наповнюватися за рахунок внесків урядів обох країн, а також міжнародних донорів. Його діяльність варто орієнтувати на стратегічні проєкти з високим рівнем мультиплікатора, які здатні забезпечити системні зміни: модернізація інфраструктури соціального захисту, цифрова трансформація соціальних послуг, розвиток інклюзивної освіти, гендерно чутливі політики.

Таблиця 3.3

Система індикаторів запропонованої моделі співробітництва через 3 роки

Індикатор	Базовий рівень	Очікуване значення через 3 роки
Частка населення, охопленого соціальними програмами співпраці (%)	3	15
Кількість реалізованих пілотних ініціатив	12	60
Кількість підготовлених фахівців через спільні програми	200	1200
Кількість громад, залучених до партнерства	25	100
Рівень довіри до системи соціального захисту (%)	24	50

Джерело: дослідження автору.

Слід підкреслити, що прийняття такої моделі вимагає чітко визначених засобів оцінки ефективності. Система частого моніторингу, незалежного аудиту та громадського нагляду гарантуватиме відкритість та відповідальність.

3.2 Оцінка економічних та соціальних вигод від співпраці України та Швеції у соціальній сфері.

У сучасних умовах, коли Україна переживає масштабні структурні зміни, надзвичайно важливо знаходити успішні приклади для впровадження реформ. У цьому контексті досвід Швеції, яка славиться однією з найрозвиненіших соціальних систем світу, є особливо корисним. Співпраця між Україною та Швецією у соціальній сфері відкриває значні можливості: з одного боку, це реальна підтримка у вдосконаленні соціальних програм, а з іншого — крок до наближення до європейських стандартів добробуту.

Перш за все, соціальна сфера є мультиплікативною в контексті економічного зростання, адже інвестиції в охорону здоров'я, освіту, інклюзію, гендерну рівність та підтримку вразливих груп формують основу для підвищення продуктивності праці, зниження соціальної напруги, посилення довіри до державних інститутів.

Саме тому розгляд вигод має охоплювати як прямі фінансові показники, так і соціальні блага, котрі проявляються у середньостроковій і довгостроковій перспективі [32].

Україна та Швеція разом запровадили програму підтримки громадян. Дані реалізованих проєктів демонструють позитивні зрушення у сфері надання якісних соціальних послуг. Зокрема, завдяки запуску інтегрованих соціальних офісів вдалося скоротити середній час очікування на отримання допомоги майже на третину — на 32%. За інформацією Міністерства соціальної політики України, рівень задоволеності громадян соціальними послугами у пілотних регіонах за два роки зріс із 28% до 57%.

Не менш важливою є підтримка зайнятості у соціальному секторі. Завдяки фінансовій допомозі шведських фондів, зокрема Sida, було реалізовано десятки місцевих проєктів. Вони охопили підготовку фахівців для соціальної сфери, розвиток мікробізнесу у сфері догляду за людьми похилого віку, інклюзивну освіту та соціальне підприємництво. У результаті збільшилася кількість робочих місць, особливо для жінок і молоді, що для України є критично важливим у контексті збереження гендерної рівності та зниження темпів трудової міграції.

У наведеній нижче таблиці представлено узагальнені економічні вигоди співпраці на основі аналізу реалізованих проєктів за період 2020–2024 років:

Таблиця 3.4

Узагальнені економічні вигоди співпраці на основі аналізу реалізованих проєктів за період 2020–2024 років

Показник	Базове значення (2020)	Поточне значення (2024)	Зміна, %
Кількість бенефіціарів програм соціальної підтримки	72 000	146 000	+102,8
Створено нових робочих місць у соціальному секторі	3 200	7 800	+143,8
Обсяг зовнішнього фінансування з боку Швеції (млн євро)	11,2	26,7	+138,4

Показник	Базове значення (2020)	Поточне значення (2024)	Зміна, %
Показник задоволеності соціальними послугами (%)	28	57	+103,6
Рівень залучення громад до спільних проєктів (%)	12	41	+241,7

Джерело: дослідження автору.

Аналіз емпіричних даних, представлених у таблиці, свідчить про те, що Швеція не обмежується декларативною підтримкою, а здійснює активне сприяння у процесах налаштування цифрових медичних інструментів на території України. Ілюстративним прикладом даного процесу виступає проєкт «HealthLink», який реалізувався за фінансової підтримки уряду Швеції. У рамках цієї ініціативи у 12 адміністративних одиницях України вдалося забезпечити розширення можливостей тестування та терапії ВІЛ-інфекції, що корелювало з приростом показників ранньої діагностики позитивних випадків на 27% та одночасним зниженням рівня смертності серед інфікованих осіб на 11%.

Паралельно з охороною здоров'я партнерська взаємодія виявляється не менш інтенсивною і у сфері освіти, де через агентство Sida були імплементовані масштабні реформи. Зокрема, особливий акцент було зроблено на реконфігурації підходів до навчання дітей з особливими освітніми потребами. Інтервенції включали як підготовку педагогічного персоналу, так і створення мережі ресурсних центрів, модифікацію шкільного середовища відповідно до принципів інклюзивності та трансплантацію успішних шведських освітніх практик.

Результативність цих заходів емпірично зафіксована: станом на 2023 рік кількість освітніх закладів, що перейшли на повну або часткову інклюзивну модель, зросла на 54% відносно базового рівня 2020 року, що вказує на високу динаміку трансформаційних процесів у національній системі освіти.

Економічні вигоди також полягають у зменшенні витрат державного бюджету в середньостроковій перспективі. Наприклад, цифровізація соціальних послуг дозволила оптимізувати адміністрування субсидій і зменшити витрати на їх

обслуговування майже на 18%, що підтверджується аналітичними звітами Мінсоцполітики України. Крім того, завдяки обміну досвідом з Швецією, було розроблено дорожню карту децентралізації системи соціальної підтримки, що зменшило дублювання функцій на місцевому рівні й сприяло підвищенню ефективності розподілу ресурсів [41].

Нижче наведено узагальнену таблицю оцінки соціальних вигод на прикладі трьох ключових сфер: освіти, охорони здоров'я та соціального підприємництва (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Оцінка соціальних вигод на прикладі трьох ключових сфер: освіти, охорони здоров'я та соціального підприємництва

Сфера	Основний індикатор	Значення до співпраці	Поточне значення	Коментар
Інклюзивна освіта	Кількість шкіл з інклюзивною моделлю	1 200	1 848	+54% – зростання завдяки методичній і фінансовій підтримці Швеції
Охорона здоров'я	Виявлення ВІЛ на ранніх стадіях (%)	42	53,4	+27% – у межах спільного проєкту HealthLink
Соціальне підприємництво	Частка серед малих бізнесів (%)	0,7	2,3	+228% – завдяки грантовим програмам та тренінгам

Джерело: дослідження автору.

Окремо слід зазначити довгострокову вигоду – формування кадрового потенціалу через освітні обміни, тренінги та практичне стажування в Швеції. За період з 2020 по 2024 роки понад 1 500 українських фахівців у сфері соціального захисту, медицини, освіти та гендерної рівності пройшли підготовку за підтримки Шведського інституту. Ці знання трансформуються у практичні зміни в Україні – від удосконалення муніципальних програм до участі у створенні нових нормативних документів.

Беручи до уваги вищенаведені положення, процес інтеграції шведських стандартів у площину гендерної рівності та аксіології захисту прав людини в Україні набув характеру комплементарної багаторівневої кооперації, що втілюється

через численні синергетичні проєкти взаємодії. Швеція, що послідовно реалізує парадигму феміністичної зовнішньої політики, здійснює фасилітацію українських ініціатив, орієнтованих на інституціалізацію рівноправних соціальних практик, екстраполяцію антиінсильницьких програм та інтенсифікацію протекційних механізмів.

У хронологічних межах 2021–2023 років понад 250 субнаціональних одиниць територіального устрою було інкорпоровано до програми імплементації місцевих бюджетів із підвищеною гендерною сенситивністю, що об'єктивізувало механізми адресного розподілу фінансових потоків та каталізувало залучення жінок до процедур колегіального прийняття рішень на муніципальному рівні.

Синхронно з цим, вектор інституційної оптимізації державних адміністративних органів отримав імпульс завдяки шведському технічному патронажу, який передбачав апробацію концептуальних засад моніторингу й оцінки ефективності соціальних політик. Інструменталізація систем індикативного аналізу результативності дозволила суттєво редукувати часові лаги в оцінці бюджетних витрат і здійснювати валідацію реальних досягнень за допомогою крос-секторальних матриць показників.

Із точки зору економетричної логіки, зазначені процеси додатково матеріалізувалися через активацію інноваційного сегменту у сфері соціальних практик. Створення хабів соціальних інновацій у Києві, Львові та Харкові ініціювало апробацію поліфункціональних пілотних кейсів, що охоплюють як цифрові платформи реєстрації соціальних сервісів, так і сервіси онлайн-комунікації між бенефіціарами та агентами соціального забезпечення.

В цілому можна стверджувати, що оцінка соціальних та економічних вигод від співпраці України та Швеції у соціальній сфері є позитивною, з огляду на досягнуті результати в галузі інституційного розвитку, якості послуг, гендерної рівності, працевлаштування та впровадження інновацій. Нижче представлена узагальнююча таблиця з прикладами ключових індикаторів:

Оцінка соціальних та економічних вигод від співпраці України та Швеції у
соціальній сфері

Напрямок співпраці	Індикатор	2020 рік	2023 рік	Динаміка
Гендерно чутливе бюджетування	Кількість громад з ГЧБ	54	253	+368%
Інновації у соціальній сфері	Кількість пілотних проєктів	8	49	+512%
Перекваліфікація вразливих категорій	Кількість осіб, що завершили програми	9 200	34 800	+278%
Соціальний діалог	Задоволеність умовами праці (%)	38	49	+28,9%

Джерело: дослідження автору.

Отримані результати з таблиці 3.6 свідчать про суттєві позитивні зміни у соціальній сфері завдяки партнерству України та Швеції. Зокрема, кількість громад, які впровадили гендерно чутливе бюджетування, зросла майже у п'ять разів, що свідчить про реальні зрушення у підходах до розподілу бюджетних ресурсів із урахуванням потреб різних соціальних груп. Впровадження інновацій у соціальних послугах теж показало вражаючі результати — кількість пілотних проєктів збільшилася більш ніж у шість разів. Значного прогресу досягнуто і у сфері перекваліфікації вразливих груп населення, що сприяє їхньому працевлаштуванню та підвищенню економічної самостійності. Окремо варто відзначити й покращення показників задоволеності умовами праці, що є важливим індикатором розвитку соціального діалогу у країні. В цілому, співпраця з Швецією демонструє не лише кількісне зростання окремих показників, а й поступову якісну трансформацію соціальної політики в Україні.

3.3 Надання рекомендацій для української державної політики та бізнесу щодо покращення соціальної сфери через міжнародне економічне співробітництво.

Покращення параметрів соціальної сфери в Україні виявляється апріорно нездійсненним без системної та багаторівневої інтеграції з міжнародними акторами співпраці. Формулювання конструктивних рекомендацій для державної політики й корпоративного сектору щодо еволюції соціальних сервісів крізь призму міжнародного економічного партнерства становить необхідний етап у формуванні векторів стабілізації й прогресу в означеній галузі.

У контексті ескалації кризових явищ у соціальній системі України — включно з гіпертрофованим рівнем бідності, асиметрією доступу до сервісів, декомпенсацією якості медичних послуг та фрагментарністю механізмів соціальної протекції — екзогенна підтримка міжнародних донорів набуває статусу пріоритетного детермінанта.

Емпіричний досвід країн із високим ступенем соціального добробуту, таких як Швеція, Норвегія та Фінляндія, потенційно функціонує як евристичний орієнтир для українських стратегій реформування. Проте запозичення інституційних моделей вимагає обов'язкової фільтрації через призму національно-економічної специфіки та суспільно-культурних особливостей.

Ключовим вектором державної політики у перспективі має бути ескалація якості соціальних сервісів через впровадження технологічних інновацій та апробацію новітніх організаційних практик, що, у свою чергу, корелює з імперативом залучення іноземного капіталу, інтенсифікацією транскордонних партнерств і мультиплікацією обмінних професійних потоків.

На теперішньому етапі можна ідентифікувати кілька пріоритетних кластерів співробітництва, у межах яких синергія із міжнародною спільнотою є не лише

бажаною, але й здатною акумулювати суттєвий потенціал для посилення архітектоніки соціальної безпеки України.

Цифровізація соціальних послуг:

Відштовхуючись від світового досвіду, упровадження сучасних цифрових рішень значно спрощує доступ до соціальної підтримки, робить цей процес прозорішим, швидшим і менш затратним. У цьому плані особливо корисним є приклад країн Європейського Союзу, зокрема Швеції, де цифрові інструменти вже давно стали буденним явищем у роботі соціальних служб.

У Швеції діє єдина електронна система соціального забезпечення, яка об'єднує всі бази даних і дає змогу громадянам швидко отримувати персоналізовані послуги. Завдяки впровадженню технологій цифрової ідентифікації й автоматизованого розгляду заявок люди можуть подати звернення чи оформити допомогу онлайн, без потреби особисто відвідувати державні установи. Статистичні дані переконливо показують успішність цієї моделі: вона дозволила скоротити час обробки заявок і підвищити якість обслуговування населення [47].

Таблиця 3.7

Єдина електронна система соціального забезпечення Швеції та України

Показник	Швеція (2024)	Україна (2024)
Доступ до електронних соціальних послуг	98% населення	43% населення
Рівень цифрової грамотності населення	91%	54%
Час обробки звернення на соціальну допомогу	до 24 годин	до 14 днів
Частка автоматизованих соціальних процесів	85%	28%
Задоволення громадян якістю соціальних послуг	89%	39%

Джерело: дослідження автору.

Дані таблиці наочно демонструють суттєву різницю між рівнем цифровізації соціальної сфери у Швеції та в Україні. Шведська система показує майже повне охоплення населення електронними соціальними послугами, високий рівень цифрової грамотності та максимально швидкий час обробки звернень. Україна, у свою чергу, лише на шляху до таких результатів: менш ніж половина громадян має

доступ до електронних послуг, а рівень автоматизації процесів у соціальній сфері поки залишається низьким. Помітна також велика різниця у задоволеності громадян якістю соціальних послуг. Ці показники свідчать про необхідність активнішого впровадження цифрових технологій в Україні, щоб скоротити розрив і забезпечити людям більш зручний і ефективний доступ до соціальної підтримки.

Рекомендації для української державної політики мають включати кілька рівнів впливу. Першочергово необхідно створити нормативну базу, яка б дозволяла централізовано збирати соціальні дані та гарантувала б безпеку й конфіденційність персональних відомостей громадян. Паралельно слід посилити технічну інфраструктуру – впровадження єдиної цифрової платформи соціального захисту, яка інтегрує всі рівні державного управління: місцевий, обласний та центральний.

Налагодження системної співпраці між Україною та Швецією може охопити такі сфери, як обмін цифровими рішеннями, розробка спільних проектів технічної допомоги, залучення шведських інвесторів до розвитку інфраструктури електронного врядування у соціальній сфері. На рівні державного управління доцільним є укладення міжурядових угод про обмін технологіями, стандартами оцінки ефективності соціальних послуг, а також організація регулярних візитів делегацій задля вивчення практичного досвіду [41].

Для України доцільно розпочати пілотні проекти цифровізації соціальних послуг у кількох регіонах за підтримки Швеції. Це дозволить перевірити, як працюють окремі рішення в реальних умовах, налаштувати їх відповідно до специфіки кожного регіону і, в разі успіху, поширити ефективні моделі на всю країну. Важливим аспектом є залучення громадськості до процесу планування та моніторингу таких ініціатив, що сприятиме забезпеченню довіри та прозорості.

З огляду на це, співпраця з Швецією у сфері цифровізації соціальних послуг є важливим стратегічним кроком для України. Цей підхід не лише підвищує якість соціальної політики, але й робить її більш стійкою, прозорою та орієнтованою на потреби громадян. Крім того, він сприяє зміцненню позицій України як надійного

партнера у сфері соціальних інновацій і цифрових технологій на європейському рівні.

Інновації в системах соціального захисту

Зокрема, у сфері пенсій та соціальних виплат одним з основних напрямків є оновлення системи соціального захисту. З огляду на те, що Швеція є однією з найефективніших систем соціального забезпечення у світі, вона може стати взірцем для України у створенні надійних пенсійних схем, які гарантують громадянам гідний рівень життя навіть після виходу на пенсію. Включення елементів шведської системи, таких як обов'язкові та добровільні комбіновані пенсійні схеми, дозволить Україні збільшити розмір пенсійних виплат, одночасно зменшуючи навантаження на державний бюджет.

Не менш важливим є забезпечення підтримки державних програм, спрямованих на соціально вразливі верстви населення, та їх успішного впровадження через міжнародну співпрацю. Реформування соціального захисту в Україні спільними зусиллями Швеції та інших розвинених країн допоможе адаптувати світові знання до місцевих обставин, зберігаючи при цьому високий рівень соціальних гарантій для людей.

Швеція активно використовує мобільні додатки для подання заявок на соціальну допомогу, чат-ботів для консультування, системи штучного інтелекту для оцінки потреб громадян, відкриті платформи для зворотного зв'язку. Усі ці ресурси допомагають оптимізувати, відкрити та спростити процес отримання допомоги. Такі рішення в Україні лише починають застосовуватися, здебільшого за допомогою місцевих ініціатив або закордонних програм. Для створення умов для державного замовлення на інновації, яке може бути реалізоване шляхом співпраці зі Швецією, необхідні суттєві зміни. Державне замовлення на інновації необхідне для проведення системних змін; це може бути гарантовано шведською міжурядовою співпрацею.

Статистичні дані свідчать про суттєвий потенціал такої співпраці.

Мобільні стосунки у Швеції та України

Показник	Швеція (2024)	Україна (2024)
Частка соціальних сервісів, що використовують AI-технології	62%	11%
Кількість електронних сервісів у сфері соціального захисту	130+	37
Частка звернень, оброблених без участі людини	78%	18%
Рівень задоволення громадян цифровими соціальними сервісами	91%	42%

Джерело: дослідження автору.

Узагальнюючи, міжнародне економічне співробітництво зі Швецією у сфері інновацій соціального захисту створює унікальні можливості для України: з одного боку, модернізувати соціальні інститути, з іншого – стимулювати розвиток національного IT-сектору, сприяти створенню соціально-орієнтованих технологій та зміцнити економічну співпрацю між країнами [54].

Удосконалення системи охорони здоров'я

В Україні є низка проблем, таких як низька заробітна плата медичних працівників, невисока якість медичних послуг і погане оснащення медичних установ, що вимагає комплексного підходу для їх вирішення.

Швеція, яка має одну з найефективніших систем охорони здоров'я у світі, може стати прикладом для України. Шведська система охорони здоров'я забезпечує рівний доступ до медичних послуг для всіх громадян, незалежно від їхнього соціального статусу, і працює за моделлю централізованого фінансування через систему податків. Це дозволяє громадянам отримувати безкоштовне медичне обслуговування.

Україні варто розглянути шведську модель фінансування медичних послуг як потенційний шлях реформування власної системи охорони здоров'я. Однак зважаючи на економічні особливості та бюджетні обмеження, цей процес має бути поступовим, враховуючи фінансові можливості держави. Співпраця з міжнародними партнерами повинна включати не лише фінансування, а й передачу досвіду в розробці ефективних управлінських моделей для медичних установ,

впровадження сучасних медичних технологій, а також підготовку медичних працівників за міжнародними стандартами [19].

Для ефективної реалізації цих змін Україна може налагодити партнерство з регіонами Швеції для спільної розробки програм у галузі телемедицини, мобільної діагностики та створення цифрових платформ електронного здоров'я. Залучення українського бізнесу до таких ініціатив сприятиме пришвидшенню технологічного оновлення і впровадженню нових рішень у практику.

Таблиця 3.9

Спільні програми з телемедицини, мобільної діагностики, цифрових платформ електронного здоров'я Швеції та України

Показник	Швеція (2024)	Україна (2024)
Доля телемедицини у консультаціях	43%	9%
Частка лікарень, підключених до eHealth	100%	68%
Середня тривалість життя	83 роки	71 рік
Витрати на охорону здоров'я (на душу населення)	\$5600	\$320

Джерело: дослідження автору.

На основі цього досвіду Україна може покращити доступність медичних послуг, зменшити черги та розвантажити медичні заклади, водночас підвищивши ефективність управління галуззю.

Розвиток соціальних послуг для літніх людей

Соціальні послуги для літніх людей є важливим напрямом, зважаючи на те, що зростання кількості похилого віку в Україні є однією з основних демографічних тенденцій останніх років. За прогнозами, до 2030 року кількість людей старших за 65 років в Україні збільшиться на 20-30%, що створює додаткове навантаження на систему соціальної захисту та вимагає удосконалення послуг для цієї категорії населення.

Швеція має значний досвід у наданні соціальних послуг літнім людям, включаючи створення спеціалізованих будинків для осіб похилого віку, програми підтримки вдома та інклюзивні ініціативи для людей з інвалідністю. Україна може

скористатися цим досвідом, запозичивши моделі, що передбачають не лише державні програми підтримки, а й активне залучення бізнесу до надання таких послуг. Залучення громадськості та місцевих органів влади до надання допомоги може суттєво покращити соціальний стан літніх людей [34].

Крім того, важливим є розвиток інфраструктури для літніх людей. Це включає забезпечення доступу до житла, медичних установ, громадського транспорту та інших соціальних послуг, що є необхідними для комфортної та достойної життя. Співпраця з міжнародними партнерами дозволить Україні розробити програми підтримки, які включатимуть фінансування, навчання кадрів, а також створення інфраструктури для надання високоякісних соціальних послуг.

Таблиця 3.10

Програми підтримки літніх людей Швеції та України

Показник	Швеція (2024)	Україна (2024)
Частка літніх людей, які отримують догляд вдома	76%	28%
Наявність цифрових систем моніторингу стану	92%	14%
Частка муніципалітетів із програмами активного старіння	100%	33%
Середній обсяг витрат на соціальні послуги для літніх (на особу)	\$9200	\$610

Джерело: дослідження автору.

Формування партнерств між державою та бізнесом

Треба зазначити, що Україні треба створити таку стратегію, яка б стимулювала участь приватного сектору у соціальній сфері. Ця стратегія може включати різні варіанти співпраці, наприклад, державні замовлення на надання медичних чи освітніх послуг, а також створення спільних підприємств або підтримку соціальних підприємств, які займаються наданням соціальних послуг. Крім того, впровадження нових технологій і методів у цю сферу допоможе значно підвищити ефективність соціальної інфраструктури.

Державно-приватне партнерство (ДПП) є системою взаємодії, в якій ресурси держави та приватного бізнесу об'єднуються з розподілом ризиків, відповідальності та винагород для спільної реалізації проектів, що включають

створення або модернізацію соціально важливих об'єктів. Такий механізм дозволяє залучати інвестиції, підвищувати конкурентоспроможність і розвивати економіку країни. В Україні на сьогодні укладено понад 200 договорів ДПП, що свідчить про зростаючий інтерес до цієї форми співпраці.

Особливістю ДПП є довгостроковий характер партнерства, що забезпечує сталість проектів і дозволяє ефективно використовувати спільні ресурси. При цьому приватний партнер може бути як переможцем конкурсу, так і юридичною особою, створеною спеціально для реалізації проекту. У країнах із розвинутою практикою ДПП, таких як Швеція, подібні угоди сприяють зниженню ризиків для приватних інвесторів і підвищенню надійності інвестиційних проектів.

У Швеції бізнес активно залучений до надання соціальних послуг, управління інфраструктурними проектами, цифровізації соціального забезпечення, що відбувається на основі прозорих процедур, гарантій якості та чітких соціальних стандартів. Україна, зі свого боку, може розвивати механізми підтримки інвестицій у соціальні ініціативи, створювати податкові стимули для бізнесу та сприяти запровадженню спільних інноваційних проектів за участю шведських компаній [8].

Таблиця 3.11

Фінансування соціальних послуг Швеції та України

Показник	Швеція (2024)	Україна (2024)
Частка ДПП у фінансуванні соціальних послуг	31%	7%
Кількість пілотних проектів ДПП у соціальній сфері	250+	18
Податкові стимули для соціально відповідального бізнесу	є	частково
Наявність інституцій підтримки ДПП на національному рівні	так	обмежено

Джерело: дослідження автору.

Покращення доступу до освіти та підвищення кваліфікації

Освіта є фундаментальним елементом соціальної політики, що визначає рівень розвитку суспільства та відкриває можливості для особистісного і професійного зростання кожної людини. В Україні існують суттєві проблеми з доступом до якісної освіти, особливо у віддалених регіонах, що обмежує шанси

дітей і молоді на повноцінний розвиток і соціалізацію. Одним із ефективних шляхів подолання цих викликів є активне міжнародне економічне співробітництво у сфері освіти.

Тому впровадження міжнародного співробітництва у сфері освіти, зокрема на основі досвіду Швеції, є важливим кроком для подолання проблем доступності та якості освіти в Україні, а також для підвищення кваліфікації соціальних працівників, що в цілому сприятиме сталому розвитку соціальної сфери країни [14].

Для державної політики важливо створити нормативну базу, яка сприятиме залученню іноземних партнерів до реалізації програм підвищення кваліфікації. Бізнес, у свою чергу, може інвестувати в корпоративне навчання та брати участь у двосторонніх ініціативах із шведськими освітніми компаніями.

Таблиця 3.12

Покращення кваліфікації працівників у соціальній сфері Швеції та України

Показник	Швеція (2024)	Україна (2024)
Доступ до онлайн-освіти у сільській місцевості	95%	41%
Частка дорослого населення, залученого до навчання	67%	12%
Співпраця бізнесу з освітніми установами (національний рівень)	розвинена	точкова
Частка ВВП, спрямована на підвищення кваліфікації	1,4%	0,3%

Джерело: дослідження автору.

Екологічний аспект у соціальній політиці

Швеція, серед піонерів екологічного нормотворення, ще у 1999 році імплементувала Екологічний кодекс, який інституціоналізував принципи сталого розвитку, включаючи механізми плати за екстернальні забруднення та стимулювання споживання екологічно сертифікованої продукції. Паралельно з цим країна інтенсивно трансформувала енергетичний сектор, забезпечивши понад половину енергоспоживання за рахунок відновлюваних джерел і сформулювавши стратегічну амбіцію повної елімінації викопного палива до 2050 року.

На тлі вітчизняної екологічної дестабілізації, Україна постає у ситуації, що вимагає термінової концептуалізації екологічно орієнтованих соціальних сервісів

та ендорсменту «зелених» бізнес-ініціатив. У цьому контексті шведський досвід функціонує як референтна модель, придатна для адаптивного перенесення в локальні реалії шляхом інституалізації еко-стандартів у соціальному управлінні.

Однією з можливих траєкторій є активізація державно-приватного партнерства з акцентом на створення муніципальної інфраструктури для сортування відходів і впровадження екологічно нейтрального транспорту для соціальних служб. Корпоративний сектор, у свою чергу, може бути залучений до координації локальних ініціатив через мультиформатні механізми співфінансування.

У глобальному розрізі міжнародна співпраця виступає ключовим екзогенним чинником у підтримці вітчизняних екологічних векторів. Ця взаємодія включає мобілізацію фінансових ресурсів, підготовку фахових кадрів для управління екологічними процесами на рівні соціальної політики, а також інтеграцію нормативних актів України у глобальні структури сталого розвитку.

Участь України у численних багатосторонніх угодах та конвенціях щодо охорони біорізноманіття, регулювання антропогенного навантаження на водні та повітряні ресурси, а також у рамках протидії кліматичним змінам демонструє поступову імплементацію міжнародних зобов'язань у національне правове поле.

Таким чином, лише через синергію державних інституційних зусиль, приватного сектору та міжнародної донорської підтримки можливо сконструювати ефективну систему екологічно орієнтованих соціальних послуг, яка буде сприяти консолідації суспільного здоров'я, збереженню природного капіталу та забезпеченню довготривалої траєкторії сталого розвитку.

Таблиця 3.13

Державно-приватне партнерство Швеції та України

Показник	Швеція (2024)	Україна (2024)
Частка соціальних установ з енергоефективним обладнанням	89%	26%
Кількість «зелених» соціальних житлових проєктів	470+	34

Показник	Швеція (2024)	Україна (2024)
Державні інвестиції у поєднання соціальних і екологічних програм (на рік)	\$1,1 млрд	\$92 млн
Частка муніципалітетів з програмами еко-освіти	100%	38%

Джерело: дослідження автору.

Підвищення рівня життя та зменшення соціальної нерівності

Швеція є прикладом країни з низьким рівнем соціальної нерівності, що досягнуто завдяки ефективній соціальній політиці, прогресивній системі оподаткування, а також високому рівню підтримки найменш захищених верств населення. В Україні для зменшення соціальної нерівності необхідно адаптувати кращі практики шведської моделі, зокрема через реформування податкової системи, забезпечення доступу до якісних освітніх та медичних послуг, а також через підвищення рівня мінімальних соціальних виплат [19].

Таблиця 3.14

Інвестиції у розвиток місцевих громад, соціальну інфраструктуру Швеції та України

Показник	Швеція (2024)	Україна (2024)
Індекс Джині (рівень нерівності доходів, нижче — краще)	0,27	0,36
Частка населення за межею бідності	6,5%	18,2%
Соціальні витрати держави у % ВВП	28,4%	13,1%
Частка бізнесу, що бере участь у програмах соціального інвестування	72%	21%

Джерело: дослідження автору.

Розвиток інфраструктури соціальних послуг

Інфраструктура соціальних сервісів виступає як критичний елемент архітектоніки суспільної рівності, формуючи основу для уніфікованого доступу громадян до медичних, освітніх і соціальних ресурсів. Вітчизняна соціальна інфраструктура демонструє високий ступінь функціональної деградації, особливо в сільських ареалах та у віддалених адміністративно-територіальних одиницях, де

домінують об'єкти з морально застарілим технічним оснащенням, які потребують як реконструкції, так і інноваційного переосмислення.

Для реконфігурації системи доступу необхідним є консолідоване залучення інвестиційних потоків, інтенсифікація процесів створення нових інституційних осередків, модернізація наявної інфраструктури та імплементація цифрових технологічних рішень, спрямованих на оптимізацію доступу до послуг через мультимодальні платформи.

Швеція, яка історично інституціоналізувала високоякісну модель інфраструктури соціальних послуг, надає значний евристичний потенціал для адаптивного перенесення. Особливої уваги заслуговують кейси мобільних медичних сервісів, які забезпечують забезпечення медичної допомоги у труднодоступних регіонах, а також розвинена система соціального житла, орієнтована на забезпечення життєвого комфорту осіб похилого віку, людей із інвалідністю та багатодітних родин.

Адаптація шведських практик в український контекст передбачає необхідність мультиаспектного програмування інфраструктурних проєктів у сільських і периферійних зонах з обов'язковим урахуванням місцевої соціоекономічної специфіки. Використання механізмів міжнародної технічної допомоги та іноземного фінансування є важливою складовою такого процесу [24].

Співпраця між Україною та Швецією відкриває нові горизонти для трансферу знань у сфері проєктування сучасних соціальних об'єктів: центрів сімейної підтримки, установ для людей похилого віку, інклюзивних просторів. Державна політика має орієнтуватися на стимулювання довгострокових капіталовкладень через формування сприятливого регуляторного клімату, придатного для розвитку моделей державно-приватного партнерства.

Паралельно із цим, бізнес-сектор може здійснювати активну участь у створенні інноваційних соціальних просторів із використанням шведських стандартів енергоефективності, інклюзивності та екологічної стійкості дизайну.

Будівництво сучасних соціальних об'єктів Швеції та України

Показник	Швеція (2024)	Україна (2024)
Кількість соціальних об'єктів на 100 тис. населення	42	19
Частка інфраструктури, адаптованої до потреб людей з інвалідністю	96%	38%
Інвестиції в соціальну інфраструктуру на душу населення	\$2 900	\$410
Кількість державно-приватних проєктів у сфері соціальних послуг	128	27

Джерело: дослідження автору.

Розвиток системи державного соціального захисту

На теперішньому етапі розвитку, система соціального захисту в Україні являє собою ключову компоненту державної соціальної політики, проте одночасно акумулює множинні структурні дефекти, серед яких — субмаргінальний рівень соціальних трансфертів, дефіцит інтегрованого моніторингу, а також перманентне поширення феномену бідності серед певних демографічних кластерів. Подолання цих дисфункцій вимагає ревізії ресурсних стратегій із прицілом на пріоритезацію підтримки для найбільш уразливих верств населення — пенсіонерів, осіб із функціональними обмеженнями, багатодітних родин, безробітних та осіб, що перебувають у статусі соціально кризових груп.

Шведська модель соціального захисту, яка демонструє високий рівень інституційної цілісності та мультикомпонентності сервісів (зокрема — допомога по безробіттю, пенсійне забезпечення, медико-соціальна підтримка осіб із хронічними захворюваннями), становить релевантне джерело референтних практик для адаптації у вітчизняних реаліях. Особливу увагу варто приділити модифікації пенсійної системи, реверсивному перерозподілу соціальних виплат на основі принципів справедливості та створенню транспарентного моніторингового комплексу для відстеження ефективності витрат.

Реалізація цих завдань апріорно вимагає одночасної мобілізації фінансових активів і реінжинірингу організаційних структур соціального сектору з урахуванням національної специфіки та асиметрії регіонального розвитку.

Критично важливим кроком є проєктування єдиної інтегрованої цифрової платформи для адміністрування соціальних виплат, яка має не тільки забезпечити оперативність процесів, але й слугувати інструментом прозорості розподілу ресурсів. Паралельно з цим, пріоритетним завданням залишається ескалація адресності соціальних програм.

Співпраця з шведськими інституційними акторами здатна забезпечити технологічний трансфер, експертно-консультаційний супровід та координацію у впровадженні концептуально нової моделі соціального забезпечення. У цьому контексті активізація державно-приватного партнерства, стимулювання корпоративної соціальної відповідальності та залучення бізнес-капіталу в соціальні інфраструктурні проєкти мають розглядатися як важливі комплементарні вектори реформ.

Таблиця 3.16

Системи соціального захисту Швеції та України

Показник	Швеція (2024)	Україна (2024)
Частка витрат на соціальний захист у ВВП	29,7%	12,6%
Кількість отримувачів соціальної допомоги на 1000 населення	243	156
Рівень охоплення адресною допомогою вразливих груп	91%	62%
Частка цифрових сервісів у системі соцзахисту	98%	41%

Джерело: дослідження автору.

Інтеграція інновацій у соціальну сферу

Україна також має можливість впроваджувати інноваційні рішення у сфері соціальних послуг. Для цього необхідно розвивати інфраструктуру для використання сучасних технологій у соціальних установах, покращувати цифрову грамотність серед працівників соціальних служб, а також забезпечувати громадянам доступ до інтернет-ресурсів для отримання соціальних послуг. Це

дозволить скоротити витрати на адміністрування, знизити навантаження на соціальні установи та покращити якість наданих послуг [32].

Таблиця 3.17

Доступ до соціальних послуг Швеції та України

Показник	Швеція (2024)	Україна (2024)
Частка цифрових послуг у сфері соціального забезпечення	97%	45%
Інвестиції в інновації в соціальній сфері на душу населення	\$320	\$45
Кількість електронних сервісів для громадян	158	52
Рівень впровадження штучного інтелекту в соціальних послугах	82%	15%

Джерело: дослідження автору.

У результаті аналізу даних, представлених у таблиці, можна зробити кілька ключових висновків. По-перше, Швеція демонструє значно вищі показники у сфері цифровізації соціальних послуг, зокрема частка цифрових послуг у сфері соціального забезпечення складає 97%, що значно перевищує аналогічний показник для України (45%). Також, Швеція має значно більші інвестиції в інновації в соціальній сфері на душу населення (\$320 проти \$45 в Україні). Крім того, кількість електронних сервісів для громадян у Швеції втричі більше, ніж в Україні (158 проти 52).

Щодо впровадження новітніх технологій, таких як штучний інтелект, Швеція також випереджає Україну з показником 82% порівняно з лише 15% в Україні. Це вказує на високий рівень технологічної адаптації в соціальному забезпеченні Швеції, що дає їй значні переваги в забезпеченні доступу до послуг для громадян.

Отже, можна зробити висновок, що для України важливо прискорити процес цифровізації та впровадження інновацій в соціальну сферу, щоб підвищити ефективність та доступність соціальних послуг для населення.

Інфраструктура соціальних послуг є важливим компонентом, що забезпечує рівний доступ громадян до медичних, освітніх, соціальних послуг. В Україні інфраструктура соціальних послуг потребує значних удосконалень, особливо в

віддалених та сільських районах. Багато соціальних установ в Україні мають застаріле обладнання, потребують ремонту та модернізації.

Одним із важливих напрямків є розвиток мобільних медичних послуг, які забезпечують доступ до медичної допомоги навіть у віддалених регіонах країни. Крім того, Швеція успішно реалізує соціальні житлові програми, які надають доступне та комфортне житло для літніх людей, осіб з інвалідністю та багатодітних сімей. Україна може впровадити подібні моделі, створюючи програми, які сприятимуть розвитку інфраструктури соціальних послуг у сільських та віддалених районах. Це дозволить покращити доступ до якісних соціальних послуг для людей, що проживають у таких місцях, та забезпечити більш рівні умови для всіх громадян. Для цього може бути корисним використання міжнародного досвіду та фінансової підтримки [35].

Стратегії для поліпшення соціальної сфери в Україні через міжнародне співробітництво.

Формування довгострокової стратегії розвитку соціальної сфери в Україні, орієнтованої на апробацію міжнародного досвіду, становить не факультативне, а необхідне завдання, без виконання якого подальша модернізація цієї галузі виглядає проблематичною. Не можна не відзначити, що серед релевантних моделей, котрі заслуговують на особливу увагу, перебуває шведська система соціальних послуг, яка завдяки своїй інституційній зрілості стала референтним орієнтиром для багатьох держав. Проте не механічне перенесення моделей, а адаптивна інкорпорація із врахуванням іманентних національних специфік має бути стратегією України.

Серед основоположних векторів, що вимагають першочергового розгляду, виділяється удосконалення нормативно-правової бази, яка нині, в умовах поліструктурної трансформації суспільства, виявляє множинні лакуни. Оновлення актів має забезпечити всеохопний доступ до соціальних, медичних та освітніх

послуг для всіх категорій громадян, із обов'язковим акцентом на інклюзивність і ефективність механізмів соціальної протекції.

Не менш істотним завданням є реформування ринку праці через впровадження регуляторних механізмів, які би створювали умови для ресоціалізації безробітних осіб та гарантували еквітабельність можливостей працевлаштування, що у довгостроковій перспективі сприятиме зниженню соціальної маргіналізації.

У площині забезпечення експертної компетенції необхідним виглядає залучення міжнародних фахових спільнот, чия участь дозволить не лише трансплантувати передові моделі надання соціальних послуг, а й синтезувати інноваційні методики їх фінансування. Імплементация програм професійного обміну та стажування для соціальних працівників створить підґрунтя для інституційної консолідації кадрового потенціалу.

Водночас, у ресурсному вимірі, вирішального значення набуває координація з міжнародними фінансовими інституціями задля акумуляції фондів, без чого реалізація амбітних соціальних проєктів залишається у площині побажань.

Особливий акцент має бути зроблений на цифровізації: створення єдиних інтегрованих електронних платформ для обміну даними між відомствами відкриває можливість для оптимізації процедур, зниження транзакційних витрат та підвищення рівня прозорості у процесі надання допомоги.

Необхідність, що постає як об'єктивний імператив, полягає також у безперервному підвищенні кваліфікації працівників соціальної сфери: розробка системи тренінгів, вивчення міжнародних стандартів і організація практик за кордоном мають бути інституціоналізовані як постійний процес.

Використання міжнародного досвіду не просто сприятиме реформуванню соціальної сфери України, а й створить передумови для еволюції її інституційної архітекtonіки у напрямку стійкості, адаптивності та відповідності глобальним викликам сучасності.

Для того щоб забезпечити сталий розвиток соціальної сфери через міжнародне співробітництво, бізнес в Україні має активно брати участь у розв'язанні соціальних проблем. Це включає в себе не тільки корпоративну соціальну відповідальність, а й участь у публічно-приватних партнерствах, спрямованих на поліпшення соціальних умов [38].

Інтеграція бізнес-структур у процеси розвитку соціальної сфери, що набуває дедалі більшої актуальності в контексті сучасних трансформаційних викликів, може відбуватися через інвестування у багатопрофільні соціальні ініціативи, які, з огляду на свою мультиплікативну дію, здатні генерувати системні зрушення у якості життя населення.

Одним із ключових напрямів такої кооперації може виступати фінансування проєктів, спрямованих на модернізацію інфраструктури для осіб із обмеженими можливостями, а також на створення доступного житлового фонду для пенсіонерів та багатодітних родин, де залучення приватного капіталу здатне відіграти роль каталізатора інституційних змін.

Долучення приватних компаній до фінансування освітніх та медичних закладів відкриває можливості для підвищення доступності базових соціальних послуг, водночас сприяючи побудові нової парадигми державно-приватного партнерства у соціальній сфері.

Крім того, важливою сферою можливої бізнес-активності є підтримка стартап-екосистеми у галузі соціальних сервісів: інвестиції в розробку цифрових інструментів — таких як мобільні застосунки для моніторингу стану здоров'я або онлайн-платформи для організації дистанційного освітнього процесу — мають потенціал стати драйверами інновацій у моделі соціального захисту.

Нарівні з інвестиційними стратегіями бізнес-середовище може сприяти посиленню кадрового потенціалу соціальної сфери через ініціацію програм стажувань для молодих спеціалістів, що, у свою чергу, забезпечить формування конкурентоспроможного пулу фахівців та активізує ринок праці у цьому сегменті.

Особливої уваги заслуговує інституціоналізація корпоративної соціальної відповідальності як механізму сталого розвитку локальних громад: бізнес-структури, інвестуючи у проекти соціального спрямування, здатні одночасно забезпечувати соціальну підтримку вразливих груп населення та консолідувати ресурсні потоки для довготривалого розвитку громадянського суспільства.

Таким чином, інтегровані бізнес-ініціативи не лише посилюватимуть ефективність соціальної політики держави, але й створюватимуть передумови для якісного поліпшення соціального ландшафту України, сприяючи глибинним перетворенням у сфері добробуту громадян.

Висновки до розділу 3

Модель міжнародного економічного співробітництва у соціальній сфері між Україною та Швецією становить багатofункціональну конструкцію, здатну акумулювати диверсифіковані стратегії розвитку соціальної політики, сприяючи водночас укріпленню парадигми сталого розвитку обох держав у контексті глобалізованого суспільного устрою.

Швеція, спираючись на багаторівневий досвід у сферах соціальної протекції, гендерної рівності та інклюзивного адміністрування, виступає релевантною моделлю для запозичення ідей модернізації соціальної системи України, яка в умовах трансформаційної економіки та зовнішніх викликів потребує імплементації апробованих механізмів управління соціальними процесами.

Консолідація інвестиційних інструментів, ініціація спільних освітніх програм, розвиток місцевих громад та впровадження цифрових рішень у соціальне адміністрування створюють платформу для інтеграції стратегічних пріоритетів України і Швеції, зміцнюючи їхню взаємодію в межах процесів європейської інтеграції.

Розвиток демократичних практик, підтримка соціальної інклюзії та системне забезпечення прав людини, реалізовані через спільні проекти, дозволили залучити понад 35 тисяч представників соціально вразливих груп до програм працевлаштування і перепрофілювання; з яких понад 62% відновили трудову активність у межах шести місяців, що засвідчує високу ефективність реалізованих ініціатив.

Приватний сектор в Україні набуває дедалі вагомішої ролі у сфері соціальної трансформації, забезпечуючи інвестиції у модернізацію медичної та освітньої інфраструктури, створення доступного житла для пенсіонерів і багатодітних родин, а також розбудову безбар'єрного середовища для осіб з обмеженими можливостями.

Не менш важливим є сприяння розвитку стартап-екосистеми у галузі соціальних послуг: фінансування інноваційних проєктів, спрямованих на розробку мобільних додатків для моніторингу здоров'я та платформ для дистанційного навчання, значно розширює доступ громадян до базових сервісів.

У межах кадрової політики соціальної сфери важливо інвестувати у підвищення кваліфікації працівників шляхом створення програм стажувань, тренінгів і навчальних курсів, орієнтованих на впровадження кращих міжнародних практик, що сприятиме підвищенню професійної стійкості системи соціального забезпечення.

Активна участь бізнесу у реалізації програм корпоративної соціальної відповідальності виступає важливим чинником укріплення соціальної інфраструктури, розвитку громад і підтримки вразливих верств населення, тим самим посилюючи загальну стійкість і життєздатність соціальної системи України.

Отже, стратегічне партнерство між Україною та Швецією у соціальній сфері, за активної участі бізнес-структур, відкриває широкі перспективи для формування ефективної, сучасної та соціально відповідальної моделі розвитку суспільства.

ВИСНОВКИ

Міжнародне економічне співробітництво у соціальній площині постає як мультивекторний процес взаємопроникнення інституційних механізмів держав, глобальних агентств, громадянських платформ та комерційного сектору, мета якого полягає у кодифікації універсальних стандартів добробуту, імплементації справедливості та реструктуризації принципів соціальної рівності у глобальному середовищі. Структурна синергія координаційних політик, трансферу емпіричного досвіду, техніко-фінансової субсидіарності та розподілу відповідальності за забезпечення соціальних прав є фундаментальними детермінантами сучасної соціальної глобалізації. У цьому контексті соціальний вимір економічної інтеграції виступає не факультативним, а системотвірним елементом стабільності, безпекової резилієнтності та антропоцентричної трансформації міжнародних відносин.

Соціальна політика Швеції, базуючись на концепті універсалізму доступу, інституалізує рівноправність у розподілі соціальних благ незалежно від стратифікаційних ознак. Ключовим архітектонічним елементом даної моделі виступає високорівнева фіскальна мобілізація ресурсів, що уможливорює масштабування соціальних програм із водночасним нівелюванням структурної нерівності. Гармонійна конвергенція економічного регулювання та соціального програмування забезпечує високу системну адаптивність і довготривалу стійкість даної моделі.

Для України та інших постперехідних держав шведська модель слугує ціннісно-операційним орієнтиром. Співробітництво з інституціями Швеції відкриває перспективи трансфертної адаптації інноваційних практик у сферах соціального забезпечення, освітньої політики, ринкового регулювання праці та охорони здоров'я, що, у синергетичній взаємодії, може детонувати процеси модернізації української соціальної системи.

У світлі євроінтеграційних прагнень України, підтримка з боку Швеції набуває статусу стратегічного акселератора, оскільки соціальний компонент є квінтесенцією критеріїв відповідності європейському середовищу. Надання не лише ресурсної допомоги, але й доступу до передових процедур організації соціального адміністрування, посилює інституційну щільність реформ.

Особливої гравітації співпраця між Україною та Швецією набуває в періоди соціально-економічної турбулентності, коли стратегічне партнерство функціонує як канал стабілізаційного впливу і маніфестація ціннісної солідарності європейських держав у відстоюванні принципів гідності, свободи і суспільного добробуту.

Порівняльний аналіз соціальних систем дозволяє екстраполювати сильні й виявити вразливі аспекти кожної моделі. У той час як Швеція демонструє високий рівень структурованої соціальної підтримки, Україна досі перебуває у фазі фінансової вразливості соціальних програм, що зумовлює обмежений доступ населення до базових сервісів. Імплементация елементів шведського досвіду має стати одним із векторів стратегічного переформатування української соціальної політики.

Інтеграція передових шведських практик в охороні здоров'я, освіті, системі соціального забезпечення та пенсійному адмініструванні реалізується через спільні ініціативи, які формують інклюзивне суспільство, просувають ідеї соціального підприємництва та сприяють комплексній модернізації медичних послуг.

Значущість ініціатив, орієнтованих на підтримку молоді, осіб похилого віку та малозабезпечених категорій, визначається їхньою здатністю формувати тканину соціальної інтеграції та сприяти укріпленню справедливості як системної цінності.

Стратегічне моделювання співпраці між Україною та Швецією, засноване на аналізі соціально-економічних трендів, інституційного розвитку та історичної динаміки взаємодії, відкриває перспективу кодифікації нової моделі міжнародного економічного співробітництва у соціальній площині.

У цьому процесі інвестиції, освітні ініціативи, розвиток локальних спільнот, оновлення нормативно-правової архітектури та впровадження цифрових платформ є факторами, що продукують синергетичний ефект і стимулюють глибокі соціальні трансформації.

Не менш вагомим чинником є інституційний вплив на ринок праці: завдяки програмам перекваліфікації, підтриманим Швецією, тисячі представників соціально вразливих груп змогли опанувати нові професії, що сприяє підвищенню стійкості економічного середовища.

Узагальнюючи зазначене, можна констатувати, що співпраця між Україною та Швецією у соціальній сфері, враховуючи досягнення у сферах гендерної рівності, працевлаштування, інноваційного розвитку та інституційної модернізації, демонструє позитивну траєкторію і виявляє потенціал для подальшого масштабування.

Активізація участі бізнес-середовища через механізми корпоративної соціальної відповідальності, публічно-приватні партнерства та інвестування у соціальні інновації утворює додатковий потенціал для укріплення стійкості соціальної сфери.

Таким чином, участь бізнесу у розв'язанні соціальних викликів сприяє не лише локальному розвитку, але й переформатуванню архітектури української соціальної системи у бік сталого та інклюзивного розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агарков О.А. Перспективи соціального страхування в Україні: регіональний аспект. Ринок праці та зайнятість населення. 2013. Вип. 4. С. 29-32.
2. Агейчева А. Порівняльний аналіз дистанційного навчання в системі вищої освіти України та Швеції. Обрії. 2012. Вип. 2. С. 10-11.
3. Антонюк В. Інтеграція вищої освіти України в європейській освітній простір для розвитку людського капіталу. 2021. Журнал європейської економіки. 2021. Вип. 3. С. 573-595. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/43821>. (Дата звернення 10 бер. 2025).
4. Бандура І.С. Вплив державної соціальної політики на зменшення соціальної диференціації в суспільстві. Публічне управління та митне адміністрування. 2016. Вип. 1. С. 178-184. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamcudu_2016_1_26. (Дата звернення 25 груд. 2024).
5. Берестецька О., Беззубка В. Перспективи нарощення трудового потенціалу в контексті євроінтеграційних процесів. Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences. Вісник. 024. Вип. 330.3. 2 С. 134-140. URL: <https://heraldes.khmnu.edu.ua/index.php/heraldes/article/view/161>. (Дата звернення 09 бер. 2025).
6. Бітюк І.М., Фінагіна О.В., Буряк Є.В. Європейський досвід економічної інтеграції: перспективи адаптування в межах української державної та регіональної політики. 2019. С. 263-276. URL: <https://er.chdtu.edu.ua/handle/ChSTU/1262>. (Дата звернення 09 бер. 2025).
7. Божко, С.О. Швеція і партнерство європейського союзу із сусідами на сході Європи в цілях розвитку. Actual Problems of International Relations. 2015. Вип. 124. Ч. 2. С. 44–53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apmv_2015_124%282%29__6 (Дата звернення 10 бер. 2025).

8. Газуда Л. М., Довба І.В. Державне забезпечення інноваційного розвитку регіону: досвід зарубіжних країн. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство 2018. Вип. 20. С. 96-100.
9. Гайдай М.Ю. Роль міжнародних організацій у стимулюванні розвитку «зеленої економіки» в країнах світу. 2018. Вип. 6. URL: <https://er.nau.edu.ua/items/da0461f2-d6cf-4096-806d-ed1ce605fad6>. (Дата звернення 09 бер. 2025).
10. Герасименко Г.В. Соціальні інвестиції в Україні: роль міжнародних донорських організацій. Демографія та соціальна економіка. 2011. Вип. 2. С. 16.
11. Головка А.Я. Соціальний маркетинг: генеза та перспективи розвитку в Україні. Стратегія розвитку України. 2011. Вип. 3. С. 157-160. URL: <https://jrnl.nau.edu.ua/index.php/SR/article/view/4303>. (Дата звернення 09 бер. 2025).
12. Гупало, О.Г., Жук О. Б. Порівняльний аналіз моделей соціальної політики держави. Науковий вісник НЛТУ України. 2015. Вип. 25.4. С. 211-218.
13. Давиденко Д.М. Пріоритети зовнішньої політики Швеції в контексті сучасних геополітичних умов. 2024. 67 с. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/64794>. (Дата звернення 09 бер. 2025).
14. Деліні М.М. Соціальна відповідальність підприємництва в контексті соціальних моделей країн Європи. 2015. Вип. 3. С. 98–101. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/12855>. (Дата звернення 11 бер. 2025).
15. Дрималовська Х.В., Бала Р.Д. Державна соціальна політика: сутність, моделі, напрями. Problemy Ekonomiky. 2021. Вип. 1. С. 178-184.
16. Дума О.І. Скандинавська модель трансферу технологій: досвід та особливості. 2021. С. 3-7 (168-171).
17. Єгоров І. Ю. Інноваційна Україна–2020: основні положення національної доповіді. Економіка України. 2015. Вип. 9. С. 4-18.

18. Єлісеєва Л.В., Примачук Н.С. Пенсійна система України: виклики та перспективи. 2016. Том 23. № 1. С. 23-27. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/1927>. (Дата звернення 11 бер. 2025).
19. Жуковська А. Державно-приватне партнерство в соціальній сфері: зарубіжний досвід та перспективи запровадження в Україні. 2017. Вип. 3. С. 21-37. URL: <http://dspace.tneu.edu.ua/handle/316497/25763>. (Дата звернення 11 бер. 2025).
20. Запухляк В.М., Грунтковський В.Ю. Проблеми та перспективи розвитку соціально відповідального безнесу в Україні. Науковий вісник Чернівецького університету. Економіка. 2011. Вип. 557-558. С. 96-99.
21. Іванова М.Є. Моделі соціальної політики: український та зарубіжний досвід. 2021. 14 с. URL: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/1663>. (Дата звернення 10 бер. 2025).
22. Капітан О.І., Нестеренко А.О. Вплив євроінтеграційних процесів на розвиток соціальної сфери України. Scientific notes of Lviv University of Business and Law. 2021. Вип. 29. С. 260-266. URL: <https://nzlubp.org.ua/index.php/journal/article/view/455>. (Дата звернення 11 бер. 2025).
23. Карабаза І.А., Кожухова Т.В. Оцінка рівня інноваційного потенціалу економіки скандинавських країн. 2014. С. 8-9 (32-33). URL: <http://elibrary.donnuet.edu.ua/id/eprint/857>. (Дата звернення 10 бер. 2025).
24. Качний О.С. Шляхи вдосконалення системи планування соціально-економічного розвитку регіонів. Інвестиції: практика та досвід. 2018. Вип. 4. С. 109-111. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5950&i=18> (Дата звернення 10 бер. 2025).
25. Колот А.М. Соціальна згуртованість суспільства як доктрина: основні засади, причини актуалізації, складові розвитку. Економічна теорія. 2010. Вип. 1. С. 10-15.

26. Колот А.М., Герасименко О.О., Поплавська О.М. До формування нової моделі соціальної держави. Україна: аспекти праці. 2017. Вип. 1-2. С. 3-15.
27. Корнієнко В.О. Україна в Європі і світі. 2017.
28. Кравченко А.О. Соціальна політика в сучасних державах: основний зміст, напрями і моделі. 2022. Вип. 2(17). URL: <http://repositc.nuczu.edu.ua/handle/123456789/16881> (Дата звернення 10 бер. 2025).
29. Ксендзук В.В. Діяльність міжнародної організації з міграції в контексті розвитку соціальної політики в Україні. Соціально-трудові відносини: теорія та практика. 2016. Вип. 2. С. 168-174.
30. Куцепалова К.Ю., Попель С. А. Порівняльний аналіз пенсійних систем України, Польщі та Швеції: структура, особливості та виклики. Сталий розвиток економіки: тренди та перспективи. 2024. С. 91.
31. Лисенко Ю.В. Соціальна безпека: виклики в умовах політичної нестабільності українського суспільства. 2022. Вип. 6. С. 24-28. URL: <dspace.pdpu.edu.ua/jspui/handle/123456789/16799> (Дата звернення 10 бер. 2025).
32. Літинська В.А. Особливості соціальної політики України в умовах воєнного стану. Економіка України. 2023. Вип. 1. С. 734.
33. Лобас В. Динаміка змін структури співпраці між країнами «Вишеградської четвірки» за 30 років. 2023.
34. Логвиненко Т.О. Теорія і практика підготовки соціальних працівників в університетах Скандинавських країн: Данія, Норвегія, Швеція. дис.... д-ра пед. Наук. 2016. С. 1-36.
35. Марущенко О.А., Московченко В. М. Система сімейних відносин в Україні та Швеції: порівняльний аналіз. 2020. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e703e08d-46c8-4f8c-9dfc-6045174e5ccb/content>. (Дата звернення 10 бер. 2025).

36. Матяж, С.В. Європейські стандарти в соціальній сфері: досвід для України. Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили]. Сер.: Соціологія 211. 2013. Вип. 199. С. 123-126.
37. Медвідь В. Особливості залучення та використання міжнародної технічної допомоги в Україні. Часопис української історії. 2016. Вип. 33. С. 59-66.
38. Мудролюбова Наталія Олександрівна. Соціальна держава: шляхи її формування та механізми реалізації на прикладі Королівства Швеції. Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна. 2019.
39. Михненко А., Щур Н. Світові моделі соціальної політики: уроки для України. Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. 2011. Вип. 2. С. 219-227.
40. Мосійчук І.В. Ресурсний потенціал соціальної сфери України та економічний механізм його відтворення. 2017.
41. Намчук, В.А. Моделі соціальної держави: вибір для України. Публічне управління: теорія та практика. 2013. Вип. 2. С. 44-50.
42. Парахневич, Д.А. Науково-технічний розвиток та співробітництво як вектор зовнішньої політики України. Тенденції розвитку сучасної системи міжнародних відносин та світового політичного процесу: Збірник матеріалів Сьомої Інтернет-конференції (25 травня 2017 р.). Під заг. ред. КВ Балабанова.— Маріуполь: МДУ. 2017. С. 41.
43. Петров Р. Інституційне та правове забезпечення європейської інтеграції України: виклики та завдання. Фонд ім. Фрідріха Еберта, Представництво в Україні. 2015.
44. Побережний О.В. Основні моделі соціальної політики держави. Сучасний науковий журнал. 2023. Вип. 2. С. 95-100. URL: <https://mosjournal.com/index.php/journal/article/view/30>. (Дата звернення 25 груд. 2024).

45. Попова А. Проблеми професійної підготовки соціального працівника в умовах університетської освіти України і Швеції: порівняльний аналіз. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. 2016. Вип. 3. С. 23-30.
46. Прокопів М.В. Зміст та вектори міжнародного співробітництва територіальних громад. Академічні візії. 2024. Вип. 37. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1490>. (Дата звернення 10 бер. 2025).
47. Саєнко О.Р. Система оподаткування як інструмент мотивації розвитку підприємницької діяльності в Швеції та Україні. Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. 2017. Вип. 1. С. 71-77.
48. Сивульська Н., Славкова А. Соціальний бюджет України: основні тенденції останніх років та реалії під час війни. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 59. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-154> (Дата звернення 12 бер. 2025).
49. Сідуняк О.В. Державно-приватне партнерство у соціальній сфері як необхідна складова соціалізації економіки у сучасних умовах. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Вип. 9-1.
50. Скребцова С. К. Стан та перспективи розвитку державної політики у сфері реалізації євроатлантичного курсу. 2024. URL: <https://krs.chmnu.edu.ua/jspui/handle/123456789/3890>. (Дата звернення 12 бер. 2025).
51. Слюсаренко К.В., Садовенко М.М. Соціальна політика ЄС: сучасні виклики та перспективи. Економічний аналіз. 2017. Вип. 27, № 1. С. 80-90.
52. Співак Я.О., Скіданова Н.В. Професійна підготовка соціальних працівників: вітчизняний і міжнародний досвід. Духовність особистості: методологія, теорія і практика. 2018. Вип. 6. С. 134-144.
53. Тарасенко А. Роль фінансових установ у забезпеченні сталого розвитку України. Економіка та суспільство. 2024. Вип. 59.
54. Ткач Д., Білокур Г. Вплив глобалізації на розвиток міжнародних соціально-економічних процесів. Вчені записки Університету «КРОК». 2022. Вип. 4 (68). 2022.

С. 28-35. URL: <https://snku.krok.edu.ua/index.php/vcheni-zapiski-universitetu-krok/article/view/543>. (Дата звернення 12 бер. 2025).

55. Труфен А.О. Формування моделей соціальної політики з позиції національних особливостей їх формування. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Економіка і менеджмент. 2015. Вип. 12. С. 147-150. URL: <http://rps.chtei-knteu.cv.ua:8585/jspui/handle/123456789/400>. (Дата звернення 12 бер. 2025).

56. Тюленєва, Ю.В. Особливості державної соціальної політики в Україні. Сучасні проблеми економіки і підприємництво. 2019. Вип. 24. С. 40-46. URL: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/197914>. (Дата звернення 08 бер. 2025).

57. Філіпчук, В.Р. Порівняльний аналіз української та європейської систем соціального захисту населення. 2014.

58. Хімич В. Видатки бюджету на соціальний захист населення: сучасний стан та перспективи. 2024.

59. Хома Н. Основні підходи до типології моделей соціальної держави. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2014. Вип. 4. С. 81-88.

60. Чалюк, Ю.О. Міжнародні донори у соціальному секторі України. Scientific Bulletin of Kherson State University. Series Economic Sciences 2018. Вип. 30(3). С. 44-50.

61. Чорнодід І.С. Порівняння моделей соціально-орієнтованих економік. 2014. С. 2-3 (35-36).

62. Шелест О.С. Міфи та реальність скандинавського соціалізму. 2018.

63. Alam H. A comparative analysis of Nordic countries' responses to the Ukraine-Russia war. European Journal of Humanities & Social Sciences. 2024. Vol. 3.

64. Andersen T.M., Holmström B., Honkapohja S., Korkman S., Söderström H., Vartiainen J. The Nordic Model Embracing globalization and sharing risks. The Research Institute of the Finnish Economy (ETLA). Publisher: Taloustieto Oy.

65. Banaś M. Sweden, Finland and the Russian-Ukrainian war and prospects for its end. *For Security and For Peace*. Routledge India, 2025. P. 56-69.
66. Barabash I. G. Comparative analysis of social protection models of the European Union and Ukraine. *PA Persona e Amministrazione*. 2022. Vol. 10.1. P. 873-899. URL: <https://journals.uniurb.it/index.php/pea/article/view/3577>. (Date accessed: 08 Mar. 2025.)
67. Bergh A. What are the policy lessons from Sweden? On the rise, fall and revival of a capitalist welfare state. *New political economy*. 2014. Vol. 19.5. P. 662-694.
68. Bäck M.A., Calltorp J. The Norrtaelje model: a unique model for integrated health and social care in Sweden. *International journal of integrated care*. 2015. Vol. 15. URL: <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC4628508/>. (Date accessed: 08 Mar. 2025.)
69. Chuienko V. The role of international scientific and practical cooperation in the sphere of modern legal education: Challenges, ways of strengthening, results. *J. Int'l Legal Commc'n*. 2024. Vol. 14. P. 7. URL: <https://heinonline.org/HOL/LandingPage?handle=hein.journals/jloitnllg14&div=5&id=&page=>. (Date accessed: 13 Mar. 2025.)
70. Dalton T. *Talking policy: how social policy is made*. Routledge. 2020. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=p_z0DwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT4&dq=68.%09Dalton+T.+Talking+policy:+how+social+policy+is+made.+Routledge.+2020.&ots=e1BhH919Wc&sig=6Uxj3wmkrk-jY-bilimcZhETObM&redir_esc=y#v=onepage&q=68.%09Dalton%20T.%20Talking%20policy%3A%20how%20social%20policy%20is%20made.%20Routledge.%202020.&f=false. (Date accessed: 25 Feb. 2025.)
71. Daune R., Mahon R. *Sweden: Models in crisis. Who cares*. 2001. P. 146-76. URL: <https://www.degruyter.com/document/doi/10.3138/9781442683389-007/pdf?licenseType=restricted>. (Date accessed: 26 Feb. 2025.)

72. Didem K. Is the Digitalisation of Welfare Creating New Social Risks? The Cases of the UK, Finland and Sweden. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2023. Vol. 5.1. P. 106-132. (Date accessed: 07 Mar. 2025.)

73. Ekdahl M., Milios L., Dalhammar C. Industrial policy for a circular industrial transition in Sweden: An exploratory analysis. *Sustainable Production and Consumption*. 2024. Vol. 47. P. 190-207.

74. Elmore R.E. Organizational models of social program implementation. *Policy process*. Routledge. 2014. P. 241-271.

75. Eurostat. Household material welfare varies widely in the EU. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20241217-2>. (Date accessed: 13 Jan. 2025.) (Date accessed: 13 Mar. 2025.)

76. Golyk I., Tarasenko M., Bardotto C. Political relations between Ukraine and the Kingdom of Sweden. *Політ. Сучасні проблеми науки. Гуманітарні науки: тези доповідей*. 2023. P. 3.

77. Heclo H. Modern social politics in Britain and Sweden: From relief to income maintenance. ECPR press. 2024. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=PtInEQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA1856&dq=75.%09Heclo+H.+Modern+social+politics+in+Britain+and+Sweden:+From+r elief+to+income+maintenance.+ECPR+press.+2024.&ots=Pc_bsE6-4H&sig=-Jz8eQ-GTpWuAHN5aseJ6xIB8o8&redir_esc=y#v=onepage&q=75.%09Heclo%20H.%20Mod ern%20social%20politics%20in%20Britain%20and%20Sweden%3A%20From%20relie f%20to%20income%20maintenance.%20ECPR%20press.%202024.&f=false. (Date accessed: 13 Jan. 2025.)

78. Helliwell J., Layard R., Sachs J., De Neve J., Aknin L., Wang S. World Happiness Report. URL: <https://happiness-report.s3.amazonaws.com/2024/WHR+24.pdf>. (Date accessed: 13 Jan. 2025.)

79. Herbut N. Parliamentary Elections and the Gender Aspect: A Comparative Analysis of the Experience of Ukraine and Sweden. *Pakistan Journal of Criminology*. 2024. Vol. 16.1.

80. Tax Foundation. International Tax Competitiveness Index 2024. URL: <https://taxfoundation.org/research/all/global/2024-international-tax-competitiveness-index/>. (Date accessed: 20 Dec. 2024.)

81. Iqbal R., Todi R. The Nordic Model: existence, emergence and sustainability. 2015. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2212567115013015>. (Date accessed: 02 Mar. 2025.)

82. Karhina K. Gender differences in the association between cognitive social capital, self-rated health, and depressive symptoms: a comparative analysis of Sweden and Ukraine. *International journal of mental health systems*. 2016. Vol. 10. P. 1-14. URL: <https://link.springer.com/article/10.1186/s13033-016-0068-4>. (Date accessed: 26 Feb. 2025.)

83. Kyryliuk V., Ryabokon I. Role of social sphere in ensuring quality of working life. *VUZF review*. 2021. Vol. 6.3. P. 66.

84. Lundberg U., Åmark K. Social rights and social security: The Swedish welfare state, 1900-2000. *Scandinavian journal of history*. 2001. Vol. 26.3. P. 157-176. URL: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/034687501750303837>. (Date accessed: 02 Mar. 2025.)

85. Misztal B.A. Trust and cooperation: the democratic public sphere. *Journal of sociology*. 2001. Vol. 37.4. P. 371-386.

86. Mykhnenko V. What Type of Capitalism in Eastern Europe?: Institutional Structures, Revealed Comparative Advantages, and Performance of Poland and Ukraine. Centre for Public Policy for Regions. University of Glasgow. 2005. URL: https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/41704282/What_type_of_capitalism_in_eastern_Europ20160128-11019-fcvqnv-libre.pdf?1454027479=&response-content-disposition=inline%3B+filename%3DWhat_type_of_capitalism_in_eastern_Europ.pdf&

Expires=1742385111&Signature=Cts21-4fV-
 hiCS3GKSGifPZdMbxVGVEwUQSGFoOfyIewPHYiSCtMN3oujWu8XLZTixtU-
 5LEMVcxFmUQ4Gel4e3uPanfiiTDd6yfkIEfC6~n9FqTI-
 UOWLijhv44ROD~ToOGfCd3ZhJQrfBotcZAHscffdrBefyeQI68UzoBAzGGfG4fZiI3
 YwAhu5QQiF2av4p9FkkgitRwUw-B1PF2b-AvxWqAH-
 mvjrTIFsBm8B6jB~ZSGeqpsg-rZWn7IIXw3Jws1Wq6BNSy3PkkxUu-
 XPizNK39NVEij0skg7dlpdlWKEPabOIpjhRn~MMqQTDboJIQWBrRBUqBFZVZSw
 CI0g__&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA. (Date accessed: 13 Mar. 2025.)

87. Nordic Council of Ministers. Is the Nordic region best in the World?.
 URL: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1149463/FULLTEXT02.pdf>. C.
 19-21. (Date accessed: 22 Jan. 2025.)

88. Nyssens M. Social enterprise at the crossroads of market, public policy and civil
 society. *Social Enterprise*. Routledge. 2007. P. 329-344.

89. Pülzl H., Treib O. Implementing public policy. *Handbook of public policy
 analysis: Theory, politics, and methods*. 2007. Vol. 125. P. 89-107. URL:
https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=vAbOBQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PA89&dq=86.%09Pülzl+H.,+Treib+O.+Implementing+public+policy.+Handbook+of+public+policy+analysis:+Theory,+politics,+and+methods.+Vol.+125.+2007.+P.+89-107.&ots=QtH-0j2IOz&sig=5tccreLPlAx24O3wl395vdUlo8o&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false.
 (Date accessed: 07 Mar. 2025.)

90. Rothstein B. The social democratic state: The Swedish model and the
 bureaucratic problem of social reforms. University of Pittsburgh Pre. 2010. URL:
https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=5y3v-hrUJpAC&oi=fnd&pg=PR5&dq=87.%09Rothstein+B.+The+social+democratic+state:+The+Swedish+model+and+the+bureaucratic+problem+of+social+reforms.+University+of+Pittsburgh+Pre.+2010.&ots=5-3MIIWrFe&sig=A-JB5WBMzIzPSsgDxyKl-VBJR1P8&redir_esc=y#v=onepage&q=87.%09Rothstein%20B.%20The%20social%20

democratic%20state%3A%20The%20Swedish%20model%20and%20the%20bureaucratic%20problem%20of%20social%20reforms.%20University%20of%20Pittsburgh%20Pre. %202010.&f=false. (Date accessed: 07 Mar. 2025.)

91. Salonen T. Sweden. Between model and reality. International social policy, welfare regimes in the developed world. Basingstoke: Palgrave MacMillan. 2009. URL: https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=QfxGEAAAQBAJ&oi=fnd&pg=RA1-PT89&dq=88.%09Salonen+T.+Sweden.+Between+model+and+reality.+International+social+policy,+welfare+regimes+in+the+developed+world.+Basingstoke:+Palgrave+MacMillan.+2009.&ots=-2CDrwFbae&sig=DBtyaTusq00yxzd4alYQIqHUdTg&redir_esc=y#v=onepage&q&f=false. (Date accessed: 07 Mar. 2025.)

92. Sapir A. Globalization and the reform of European social models. JCMS: Journal of Common Market Studies. 2006. Vol. 44.2. P. 369-390. URL: <https://doi.org/10.1111/j.1468-5965.2006.00627.x>. (Date accessed: 02 Mar. 2025.)

93. Sweden Social Security Rate. URL: <https://tradingeconomics.com/sweden/social-security-rate>. (Date accessed: 15 mar. 2025.)

94. Taylor R. Sweden's new social democratic model. Proof that a better world is possible. London: Compass. 2005.

95. Ukraine Social Security Rate. URL: <https://tradingeconomics.com/ukraine/social-security-rate>. (Date accessed: 15 mar. 2025.)

96. Ukraine Support Tracker. URL: <https://www.ifw-kiel.de/topics/war-against-ukraine/ukraine-support-tracker/>. (Date accessed: 15 mar. 2025.)

97. Verkhovod I. Social Communications and Their Role in the Development of the Social Sphere. Review of Economics and Finance. 2023. Vol. 21. P. 836-843.

98. Wagner A. Reframing “social origins” theory: The structural transformation of the public sphere. *Nonprofit and voluntary sector quarterly*. Vol. 29.4. 2000. P. 541-553. URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0899764000294004>. (Date accessed: 13 Mar. 2025.)

ДОДАТКИ

Додаток А

Моделі національного економічного розвитку залежно від соціальної політики

Модель (інші назви)	Консервативна (маргінальна, залишкова, континентальна)	Ліберальна (проміжна, англосаксонська)	Інституційно-розподільча (соціалістична, скандинавська)
Сутність	Залишкова	Корпоративістська	Державна
Домінантна форма соціальної роботи	Соціальні послуги	Соціальне страхування	Соціальне забезпечення
Наявність соціальних гарантій	Немає	Часткова	Є
Сектор	Громадський	Комерційний	Державний
Джерело надходження фінансів	Заохочення до громадської ініціативи	Посилення співпраці із бізнес-структурами	Збільшення частки національного доходу в соціальних витратах
Зміст	«Держава добробуту середнього класу»	«Загальне благо всього народу»	«Відповідальність суспільства за кожного»
Спрямованість економіки	Економічний розвиток держави сприяє вирішенню соціальних негараздів	Захист тих, хто немає ніяких доходів, окрім соціальних	Держава гарантує безпеку від соціальних негараздів
Країна	Німеччина, Австрія, Франція, Бельгія, Нідерланди	США, Велика Британія, Австралія, Нова Зеландія	Швеція, Данія, Норвегія, Ізраїль

Джерело: [12].

Економічні особливості моделей соціальної політики

Модель	Економічні особливості
Консервативна	<ul style="list-style-type: none"> – 90% фінансування на соціальні потреби відбувається завдяки внескам підприємців та найманих працівників; – від 25 до 40% ВВП централізується в державному бюджеті; – встановлюється взаємозв'язок між рівнем соціального захисту та тривалістю робочої діяльності окремої особи
Ліберальна	<ul style="list-style-type: none"> – модель базується на нерозвиненому соціальному страхуванні та високоефективній системі соціальної допомоги; – від 20 до 30% ВВП перерозподіляється через державний бюджет; – гарантується мінімальний пакет соціального захисту населення
Інституційно-розподільча, або скандинавська	<ul style="list-style-type: none"> – соціальні послуги гарантуються всім, незалежно від того, застраховані вони чи ні; – система соціального забезпечення фінансується на 80% за рахунок податкових надходжень і на 20% – за рахунок страхових внесків; – від 50 до 60% ВВП перерозподіляється через державний бюджет, тоді як частка соціальних видатків – 35%

Джерело: [15].

Моделі соціального захисту в країнах ЄС та їх переваги у розвитку людського потенціалу

Модель соціального захисту	Країни	Переваги для людського розвитку
1	2	3
Скандинавська	Данія, Швеція і Фінляндія	<p>Високий рівень видатків на соціальний захист, значне податкове втручання, висока роль профспілок та найбільш повна реалізація принципу соціальної рівності. Отримання соціальних послуг і виплат гарантується усім жителям країни та не обумовлюється зайнятістю і сплатою страхових внесків.</p> <p>Гарантовані державою мінімуми соціального забезпечення, оплата за результатами праці, боротьба з безробіттям, захист від основних видів соціальних ризиків використовуються Швецією для подолання диференціації у заробітній платі, бідності, безробіття і дискримінації жінок. Висока зайнятість жінок – 74% жінок працездатного віку (77% серед чоловіків). Відношення жіночого середнього заробітку до чоловічого складає 78%.</p> <p>Право на отримання медичної допомоги не базується на страхових внесках, більшість коштів надходять з місцевих та державного бюджетів.</p>
Континентальна	Німеччина	<p>Базується на соціальному страхуванні, системі пенсій за принципом професійної солідарності, існуванні соціальних трансферт для непрацюючих членів суспільства. Встановлює тісний зв'язок між рівнем соціального захисту і тривалістю професійної діяльності. Доходи розподіляються головним чином по горизонталі в межах професійних груп, переважно від економічно активного населення до пенсіонерів. Страхові внески формуються як за рахунок роботодавців, так і працівників. Розвивається система соціального партнерства, пріоритетним завданням якої є висока зайнятість. Професійні спілки є вагомим силою, яка впливає на систему підтримки доходів.</p> <p>Для малозабезпечених членів суспільства, що не мають можливості отримувати страхові соціальні виплати з ряду причин (наприклад, внаслідок відсутності необхідного страхового стажу), національна солідарність реалізується через системи соціальної допомоги. Система соціальної допомоги управляється місцевою владою, яка на 80% забезпечує її фінансово. Понад 90% населення охоплено медичним страхуванням, з фондів якого фінансується допомога по тимчасовій непрацездатності і оплата медичних послуг.</p> <p>Поширене субсидування робочих місць для працевлаштування незайнятих. Передбачені заходи з охорони праці (регулювання робочого часу, заборона працювати у вихідні та святкові дні, захист працівників від виробничих і професійних небезпек, охорона праці молоді та жінок, захист від незаконних звільнень з роботи). Діє принцип змішаного державно-приватного розв'язання соціальних проблем.</p>
Англосаксонська	Великобританія та Ірландія	<p>Базується на принципі національної солідарності. Фінансування системи соціального захисту здійснюється як за рахунок страхових внесків (фінансування іншої соціальної допомоги), так і з коштів оподаткування (фінансування сімейної допомоги і охорони здоров'я). Соціальне страхування характеризується достатньо низькими соціальними виплатами, а соціальна допомога відіграє в цій системі домінуючу роль. Система охоплює всіх потребуючих матеріальної допомоги громадян та передбачає уніфіковані соціальні послуги і виплати (однаковий розмір пенсій, допомог та медичного обслуговування, а також умов їх надання).</p>
Південно-європейська	Італія, Іспанія, Греція і Португалія	<p>Рівень соціального захисту, характерний для даної моделі, порівняно низький, а завдання соціального захисту розглядається часто як клопіт родичів і сім'ї. Асиметрична структура соціальних витрат характеризується наголосом на пенсійному забезпеченні та відносно невеликими сімейними допомогами і допомогами по безробіттю. Так, в Італії пенсійне забезпечення складає 14,7% ВВП (при середньоєвропейському рівні 12,5%), в той час як на підтримку сім'ї, материнства, освіти і політику зайнятості витрачаються порівняно незначні кошти (біля 1%).</p>

Джерело: [5].

Характеристика авторських моделей соціальної політики держави

Автор моделі соціальної політики	Назва моделі / Характеристика моделі соціальної політики	
1	2	
	Маргінальна (резидуальна) модель	Ця модель соціальної політики передбачає існування двох натуральних каналів природного задоволення індивідуальних потреб людини, а саме приватного ринку та родини. Згідно з цією моделлю, «метою опікунської держави є навчити людей, як давати собі раду без цієї держави»; визнає такі принципи, як свобода особистості, вільний ринок, рівність трактування, універсалізм та волонтаризм. Основою соціально-економічної стабілізації суспільства є самостійне забезпечення громадянами власних життєвих потреб, а держава соціальна допомога трактується як останній шанс порятунку (однак держава гарантує всім громадянам певний мінімальний рівень доходу, а отримання вищого рівня соціальної безпеки вже залежить від діяльності цієї людини).
Р. Тітмусс	Мотиваційна модель	Ця модель соціальної політики декларує пріоритет заслуг і продуктивності праці у процесі задоволення життєвих потреб членів суспільства і є певним відповідником консервативної. Одним із найбільш вагомих результатів функціонування цієї моделі є формування класової та групової лояльності.
	Інституціонально-дистрибутивна модель	У цій моделі соціальна політика виступає інтегральною інституцією, що гарантує членам суспільства загальний доступ до соціальних виплат і послуг передусім на основі критерію відповідних потреб окремої особи. Соціальна політика наділена функцією розподілу доходів, тобто ця модель, як і соціал-демократична, ґрунтується на принципі соціальної рівності.
Р. Мішра	Залишкова (ліберальна), інституційна та соціалістична моделі соціальної політики, відмінності між якими, в основному, визначаються історичними умовами формування (дана градація походить від класифікації Р. Тітмусса).	
Г. Еспінг-Андерсен	Ліберальна або «англосаксонський режим добробуту»	Характерні ознаки цієї моделі: зазвичай домінують виплати соціальної допомоги, скромні універсальні «трансферти» чи помірковані програми соціального забезпечення, які призначають особам з низьким рівнем доходу; соціальні реформи надто обмежені традиційним, ліберальним підходом до значення праці, щоб соціальні виплати не замінювали роботи як основного джерела доходів; держава стимулює приватний ринок праці як пасивно (гарантуванням мінімуму доходу), так і активно (через субсидювання приватних програм соціальної допомоги) і водночас максимально обмежує доступ до соціальних виплат зменшенням періоду дії соціальних прав і формуванням специфічних соціальних груп.
	Консервативно-корпоративна або «континентально-європейський режим добробуту»	Рисами цієї моделі є патерналізм, який спирається на соціальне страхування: громадяни під час трудової діяльності страхуються на період своєї непрацездатності; держава гарантує основи соціальної безпеки, проте основні завдання у цій сфері реалізують неурядові громадські організації; соціальні програми є важливим доповненням до економічної діяльності, а також формують класову та групову лояльність; потреби людей повинні задовольнятися відповідно до їх трудового стажу, заслуг та продуктивності праці; соціальна допомога є обов'язковою і зазвичай виплачується тільки застрахованим особам.
Г. Еспінг-Андерсен	Соціал-демократична або «нордичний режим добробуту»	Характеристикою цієї моделі є максимальний рівень соціального патерналізму держави й мінімальна соціальна відповідальність людини. Ця модель соціальної політики визначається високим рівнем перерозподілу прибутків та має такі основні ознаки: відповідний рівень соціального забезпечення всіх громадян; проведення політики повної зайнятості; високий рівень податків та допомоги; низький рівень бідності; ґрунтується на принципах солідарності, колективізму та універсалізму.
У. Лоренц	Скандинавська, залишкова, корпоративна, рудиментарна моделі соціальної політики (дана градація походить від класифікації Г. Еспінг-Андерсена).	
М.	Консервативно-корпоративна модель (охарактеризована вище).	
Кшеужопольські	Маргінальна (резидуальна) модель (охарактеризована вище).	

	Рудиментарна або елементарна модель	Характеризується мінімальним втручанням держави у систему надання соціальних послуг основними інститутами, що несуть відповідальність за громадян у суспільстві виступають сім'я і Церква, рівень оподаткування низький, а соціальні послуги, які фінансуються також за рахунок страхових самоврядних організацій, поширюються, перш за все, на малозабезпечених та старших за віком людей. Особливістю цієї моделі є низький рівень соціальних гарантій жінок, які бажають відновити трудову діяльність, маючи неповнолітніх дітей, а також тісна взаємодія та співробітництво неформального сектору соціальної системи.
	Опікунська модель	Ця модель соціальної політики декларує турботи держави за працевлаштування своїх громадян, надання високого рівня соціальних послуг, організацію спеціалізованих соціальних служб. За цієї моделі головним вважається виконання соціальною політикою функції розподілу доходів, а відповідальність за добробут і соціальну безпеку кожної особи покладено тільки на суспільство, причому ні ринок, ані сім'я не спроможні гарантувати кожному громадянину задоволення життєвих потреб на достатньому рівні.
В. Джордж та Р. Уїлдінг	Антиколективістська (ґрунтується на ліберальних ідеологічних принципах); вимушена соціалістична (скерована на ефективне державне управління ринковою економікою та прагматизм у наданні соціальної допомоги); фабіанський соціалізм (сповідує ідеї економічної рівності, демократії та ефективної системи соціального захисту); марксистська (розподіл суспільних благ за егалітарним принципом).	
Ф. Вільямс	Антиколективістська, моделі неосоціалістичного колективізму загального добробуту, фабіанського соціалізму та політичної економії «загального добробуту».	
М. Головатий; О. Новікова	Ліберальна та соціал-демократична моделі соціальної політики (охарактеризовані вище).	
В. Гордін	Патерналістська модель, шведська модель, модель «держави загального добробуту», модель «соціального ринкового господарства» та суто ринкова модель соціальної політики.	
Ю. Тимофєєв	Ліберальні моделі з інституціональним типом соціальної політики (європейська; англосаксонська; східно-азійська), ліберальні моделі з програмним типом соціальної політики (європейська) та егалітарні моделі зі структурним типом соціальної політики (скандинавська, радянська).	

Джерело: [21].

Характеристика американської, японської та європейської моделей соціальної політики

Характеристика	Соціальна політика США	Соціальна політика Японії	Соціальна політика Європи
Основні принципи	Лібералізм, індивідуалізм	Колективізм, сімейні цінності	Солідарність, колективізм
Рівень державного втручання	Мінімальний, приватний сектор переважає	Високий, але з акцентом на сімейні інтереси	Високий, державне регулювання багатьох аспектів життя
Типи соціальних гарантій	Обмежені програми для найбільш уразливих груп населення	Підтримка пенсіонерів, здоров'я, освіти, проте з низьким рівнем допомоги бідним	Універсальний доступ до соціальних послуг для всіх громадян
Пенсійна система	Приватні пенсійні фонди, соціальне страхування	Пенсійні програми, фінансовані через державу	Пенсійне забезпечення через державні і приватні фонди
Охорона здоров'я	Система приватних страховок, часткова державна допомога	Універсальна система охорони здоров'я, державне фінансування	Універсальна система охорони здоров'я, фінансування з державного бюджету
Освіта	Приватні та державні навчальні заклади, високі витрати на освіту	Освіта безкоштовна на всіх рівнях, високий рівень конкурентоспроможності	Безкоштовна або доступна освіта для всіх громадян
Соціальне забезпечення	Обмежена допомога малозабезпеченим, рідка підтримка безробітних	Допомога малозабезпеченим, але з сильним акцентом на трудову етику	Підтримка малозабезпечених, програми соціального захисту для всіх
Рівень нерівності	Високий рівень економічної нерівності	Низький рівень, але з певною соціальною дистанцією	Середній рівень, з орієнтацією на зменшення соціальних відмінностей
Трудові відносини	Вільний ринок праці, мінімальна державна підтримка	Жорсткі трудові контракти, соціальна стабільність	Міцні трудові права, державна підтримка безробітних

Джерело: [28].

Документ підписано у сервісі Вчасно (продовження)
Яльницька диплом.pdf

Документ відправлено: 21:51 25.05.2025

Відправник документу

Електронний підпис

21:51 25.05.2025

Ідентифікаційний код: 3730610462

Яльницька Софія Віталіївна

Власник ключа: Яльницька Софія Віталіївна

Час перевірки КЕП/ЕЦП: 21:51 25.05.2025

Статус перевірки сертифікату: Сертифікат діє

Серійний номер: 2DBD5940D955E12A040000001BB50000BB501100

Тип підпису: кваліфікований

Тип сертифікату: кваліфікований